

lida Laaksonen

Kuvakommunikointi päiväkodissa

Lintuteemaisten kommunikointikuvien tuotanto Lintukodon Päiväkotiin

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Viestinnän tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

20.4.2022

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Iida Laaksonen
Otsikko:	Kuvakommunikointi päiväkodissa: Lintuteemaisten kommunikointikuvien tuotanto Lintukodon Päiväkotiin
Sivumäärä:	49 sivua + 2 liitettä
Aika:	20.4.2022
Tutkinto:	Medianomi
Tutkinto-ohjelma:	Viestinnän tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja(t):	Lehtori Jaakko Ruuttunen

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma on selvittää päiväkotiin sopiva kuvitusilme, jota suunniteltaessa huomioidaan kuvakommunikoinnin toimivuus. Tavoitteena on tehdä asiakkaalle kuvamateriaalia, joka pystyy toimimaan kielellisen kommunikoinnin tukena, ja helpottamaan lasten arkea. Kuvakommunikointia hyödynnetään päiväkodeissa monin tavoin, esimerkiksi ohjeiden selkeyttäjänä. Opinnäytetyön tavoite on tuottaa lapsille sopivia kuvituksia, joiden viestit ovat mahdollisimman selkeitä.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Lintukodon päiväkoti. Asiakas tilasi päiväkodin käyttöön kuvituksia erilaisiin arkisiin tarpeisiin. Näitä tarpeita olivat esimerkiksi tavaroiden organisointia varten tehtävät PCS-kuvat, sekä päivän tapahtumia kuvaavat kuvitukset. Opinnäytetyön tuloksena syntyi 23 eri kuvitusta, jotka toimeksiantaja saa käyttöönsä päiväkotiin. Tein valmiista kuvituksista koostelehtiön, jonka lisäsin opinnäytetyöhön liitteenä.

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa kerron kuvakommunikoinnista, sekä avaan puheita tukevan ja korvaavan kommunikoinnin menetelmiä, eli AAC-menetelmiä. Kerron, miten näitä menetelmiä mahdollisesti käytetään Suomen päiväkodeissa, ja mihin kaikkeen lapset saattavat tarvita niitä. Opinnäytetyöni käsittelee kuvakommunikointia ja kuvien käyttötarkoituksia varhaiskasvatustilassa. Kuvat ovat varhaiskasvatustilassa tärkeässä roolissa kommunikoinnin ja ymmärtämisen tukena, sillä päiväkotikäisten lasten kielelliset taidot saattavat olla vielä heikkoja.

Opinnäytetyön avulla lukijalle selviää, minkälainen prosessi taiteellisen tilauksen tuotanto on. Opinnäytetyö sisältää myös lapsille kohdistetun parivertailututkimuksen, jonka avulla selviää ovatko työssä tuotetut kommunikointikuvat ymmärrettäviä. Opinnäytetyön päätavoite on luoda PCS-kuvia, joiden viestit ovat mahdollisimman selkeitä.

Avainsanat: Varhaiskasvatus, kuvakommunikointi, hankinta

Abstract

Author(s):	Iida Laaksonen
Title:	Graphic Symbol Communication in a Daycare Setting: The Production of Bird Themed PCS for Lintukoto Daycare
Number of Pages:	49 pages + 2 appendices
Date:	20 April 2022
Degree:	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme:	Media
Specialisation option:	Graphic Design
Instructor(s):	Lecturer Jaakko Ruuttunen

This thesis is about graphic symbol communication and its use in a daycare setting. Pictures are widely used to supplement or replace speech with those, who struggle with the written and spoken language. The goal of this study was to create fun but informative pictures, that can be used as PCS (Picture Communication Symbols) at the client's daycare building. The aim was to create personal and fun looking pictures for children, while maintaining their usage as a tool for clear communication.

This thesis was commissioned by Lintukoto Daycare. They commissioned me to create bird themed pictures, that can be used to aid with communication. Pictures in a daycare setting can help children in many ways. Pictures can be used to help with everyday tasks, like organizing and building a schedule. Using pictures in instructions and guidelines helps children follow them more easily. The usage of pictures to support verbal communication can improve the linguistic skills of children and help them be more focused during interaction.

This study will review which AAC (Alternative and Augmentative Communication) methods are most used in Finnish daycare centres. This study will explore different types of graphic symbols, and the communication methods in which each graphic symbol type is most effective. The graphic symbol types that this study includes are PCS, pictograms and blissymbols.

The result of this thesis was 23 bird themed pictures that will be used in the client's daycare in the future. These pictures were made to help with different things, like organizing. I will go through the production process of these pictures, and let the reader know what kind of decisions I made while designing them. This thesis also includes a study, which examines whether the created pictures are understandable from the children's point of view.

Keywords: Early childhood education, graphic symbol communication, production

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kuvat päiväkodissa	2
2.1	Kuvakommunikointi	5
2.2	Kuvakommunikoinnin eri lajit	9
2.2.1	Pikapiirtäminen	11
2.2.2	Blisskieli ja bliss-merkit	12
2.2.3	Piktogrammit	14
2.2.4	PCS-kuvat	15
2.3	Kuvakommunikointi asiakkaan tiloissa	18
3	Tuotantoprosessi – Hankinta ja sen eri vaiheet	20
3.1	Tuotannon ensi askeleet	22
3.2	Ideointi	23
3.2.1	Konseptisuunnittelu	24
3.3	Creative brief	26
3.3.1	Tilauksen purkaminen	30
3.4	Toteutus	31
3.4.1	Värit	34
3.4.2	Kuvituksista PCS-kuviksi	36
3.5	Viimeistely	38
4	Tutkimus	39
4.1.1	Valmistelu ja tiedote	40
4.1.2	Tutkimustilanteen eteneminen	42
5	Tutkimuksen tulokset	44
6	Yhteenveto	47
	Lähteet	50
	Liitteet	52
	Grafian toimeksiantosopimus	52
	Lintukodon Linnut -koostelevä	54

1 Johdanto

Opinnäytetyö käsittelee kuvakommunikointia ja miten kuvakommunikointia hyödynnetään päiväkodin tiloissa. Tutkimusongelmana on selvittää Lintukodon päiväkodille sopiva kuvitusilme, jota suunnitellessa otan huomioon kuvakommunikoinnin toimivuuden kriteerit. Tavoitteenani on tehdä kuvamateriaalia, joka edesauttaa lasten kielellisten taitojen kehittymistä ja helpottaa asiakkaan päiväkotiarkea.

Opinnäytetyöllä on toimeksiantajana Lintukodon Päiväkotä. Opinnäytetyö on toiminnallinen, ja työ koostuu kirjallisesta osasta sekä tekemästäni kuvitusprojektista. Kirjallisessa osuudessa kerron kuvien tärkeydestä varhaiskasvatusympäristössä, sekä selvitän, millaisiin käyttötarkoituksiin päiväkodissa tarvitaan kuvia. Kerron myös kuvista kommunikointia tukevana ja korvaavana välineenä.

Työn tuloksena syntyy kommunikointikuvia, joita tullaan käyttämään jatkossa toimeksiantajan tiloissa eri tarkoituksiin. Haluan projektissa tuotetuilla kuvilla madaltaa lapsen ja aikuisen kielellisen osaamisen tasoeroja. Kuvat ovat tasavertainen tapa kommunikoida, koska kuvaa voi tulkita kuka vain kielitasosta huolimatta. Kuvia voi käyttää ympäristöviesteinä erilaisiin ohjeistuksiin, sekä organisoimiseen.

Luvussa 2 käsittelen kuvakommunikointia. Kerron yleisesti, mitä kuvakommunikoinnin tapoja on olemassa, ja miten niitä saatetaan käyttää Suomen päiväkodeissa. Kerron teoriaosuudessa puhetta tukevista ja korvaavista kommunikointimetoista, eli AAC-metodeista. Syvennyn aiheeseen vain sillä tasolla, miten metodeja käytetään päiväkodissa. Esimerkiksi blisskieleen syventymisen rajaan työn ulkopuolelle. Käsittelen työssä vain avusteisia AAC-metodeja, joten ei-avusteiset metodit, kuten viittomat ja tukiviittomat, jätän pois käsittelystä.

Kerron luvun 2 alaluvuissa kuvakommunikoinnin eri lajeista, kuten piktogrammeista, blisskielestä ja PCS-kuvista. Tuotan opinnäytetyön toiminnallisessa kuvitusprojektissa PCS-kuvia, jotka menevät päiväkotiin asiakkaan käyttöön kommunikoinnin tueksi.

Käyn opinnäytetyön luvussa 3 läpi tämän hankinnan tuotantoprosessia vaiheittain. Toimeksiantaja tilasi minulta kuvituksia, ja avaan kirjallisesti, miten työvaiheet etenivät. Tuotannossa auttaa se, että olen tehnyt alan töitä opiskelun ohella. Selvitän myös, millaisia sopimuksia asiakkaan kanssa pitää tehdä. Kerron lukijalle omasta ideointiprosessistani, sekä työn esittelemisestä asiakkaalle. Avaan myös omaa suunnitteluprosessiani näyttämällä luonnoksia ja karsittuja versioita kuvituksista. Kerron kehittämästäni kuvituskonseptista, sekä millaisia väri- ja suunnitteluvalintoja tein. Avaan lyhyesti tuotettujen PCS-kuvien typografisia valintoja, ja minkälaisia fontteja suositellaan materiaaliin, joka menee lapsille.

Sisällän työhön pienen lapsia osallistavan tutkimuksen. Tavoitteenani on tehdä kuvituksia, joiden viestit ovat helposti ymmärrettäviä. Parivertailututkimuksen avulla voin selvittää, ymmärtävätkö lapset mitä kuvien on tarkoitus esittää. Tutkimuksessa lapsille näytetään kuva, joka esittää esimerkiksi piirtämistä. Tällöin heiltä kysytään, muistuttaako se enemmän piirtämistä vai maalaamista. Aineiston avulla voidaan päätellä, ovatko kuvat ymmärrettäviä ja täyttävätkö ne PCS-kuvien käyttötarkoituksen.

Teen koostelevhtiön (liite 2) opinnäytetyössä syntyneistä kuvituksista tuotannon valmistuttua. Koostelevhtiö on helppo tapa selata valmiita kuvituksia, ja voin jatkossa käyttää sitä osana portfoliotani.

2 Kuvat päiväkodissa

Kun astut sisään päiväkotiin, silmiisi osuu ensimmäisenä tilojen värikkyys ja leikkisyys. Päiväkodeista suunnitellaan viihdyttäviä leikkialustoja, jossa lapsella

on mukavaa viettää aikaa vanhempiensa ollessa töissä. Tilat ovat täynnä virikkeitä ja aktiviteetteja, jotka viihdyttävät lapsia päivän ajan. Päiväkodissa leikkiminen on spontaania ja vapaaehtoista. Tästä leikkisästä tunnelmasta huolimatta päiväkotitoimi on laitos, jossa käy asiakkaita. Aikuisten tehtävä on ylläpitää, uudistaa ja rakentaa tiloista sellaiset, jotka edesauttavat lapsien varhaiskasvatusta (Kalliala & Tahkokallio 2001, 49). Päiväkodin tilat tulee suunnitella vastaamaan mahdollisimman hyvin lasten tarpeita leikkiä, sekä oppia (Kalliala & Tahkokallio 2001, 34).

Kuva 1. Kuva päiväkodin tiloista (Kaleva 2019).

Vietettyäsi aikaa päiväkodissa saatat pian huomata, kuinka paljon tiloissa on kuvia. Seinillä saattaa olla kuvitettuja päiväkalentereita, joissa on lueteltu päivän toimintoja. Jokaista kaapinovea saattaa myös koristaa jokin kuva. Vaatetelineiden vieressä voi olla myös kuvitettu ulkovaatteiden pukemisjärjestys.

Näitä tilojen kuvia ei välttämättä edes erityisesti huomaa, ja ne saattavat meille aikuisille tuntua enemmän koristeilta, sen sijaan että niillä olisi erityisiä käyttö-

tarkoituksia. Asia on päinvastoin. Kuvilla on paljon käyttötarkoituksia päiväkodissa, ja niillä on suuri rooli kommunikoimisessa ja asioiden selkeyttämisessä lapselle.

Kuvat voivat toimia päiväkodissa ohjeiden selkeyttäjinä. Kuvitettu ohje on paljon helpompi lapselle seurata ja sisäistää, kuin vain kirjallinen (Ketonen, Launonen, Ikonen, Salmi, Palmroth, Röman & Mattinen 2014, 208). Aikuisen tarvitsee auttaa sellaista lasta vähemmän, joka pystyy kuvien avulla omatoimisesti noudattamaan ohjeita.

Kuvat voivat olla päiväkodissa käytössä ymmärryksen tukena erilaisissa ohjeissa, mutta tämän lisäksi ympäristöviesteinä. Päiväkodissa voidaan kuvittaa ympäristöviesteiksi esineitä ja asioita, jotka selkeyttävät toimintoja, paikkaa, aikaa ja esineiden käyttötarkoituksia (Ketonen ym. 2014, 207). Hyvin yleinen tilanne on, että lapsen on vaikea ymmärtää mitä tapahtuu milloinkin. Silloin tilassa otetaan käyttöön kuvitettu aikataulu, jossa jo tehdyn aktiviteetin voi kääntää nurin. Lapset tarvitsevat tämälntyyppistä konkretiaa, jota kuvilla pystyy saavuttamaan. Kuvilla pystyy auttamaan lasta konkreettisesti näkemään mitä tapahtuu ja ymmärtämään suunnitelmia ja toimintoja paremmin. Tämä luo myös turvallisuuden tunteen lapselle, ja auttaa lasta olemaan omatoimisempi jatkossa. (Ketonen ym. 2014, 205.)

Kuvakommunikointi on siis läsnä päiväkodin arjessa enemmän kuin huomaam mekaan. Kuvien potentiaali ei jää vain ohjeiden rakentamiseen sekä ympäristöviesteihin, vaan kuvakorteilla voi tukea lasta monissa eri vuorovaikutustilanteissa. Kerron luvussa 2.1 enemmän, millaisia kuvia kuvakorteissa käytetään ja millaisiin käyttötarkoituksiin. Päiväkodissa kuvakortteja voi nimetä lasten kanssa ja niiden avulla voidaan leikkiä, pelata, keskustella sekä jäsentää päivän toimia (Ketonen ym. 2014, 206).

2.1 Kuvakommunikointi

Kommunikointi on vuorovaikutuksellista toimintaa. Puheellisessa kommunikoinnissa osapuolet lähettävät ja vastaanottavat viestejä vuorotellen. Siksi jomman kumman osapuolen kykenemättömyys ymmärtää tai tuottaa viestiä muodostuu yhteiseksi ongelmaksi. (Huuhtanen 2001, 12.) Tähän ongelmaan voidaan koettaa löytää ratkaisu tutustumalla erilaisten AAC-metodien mahdollisuuksiin.

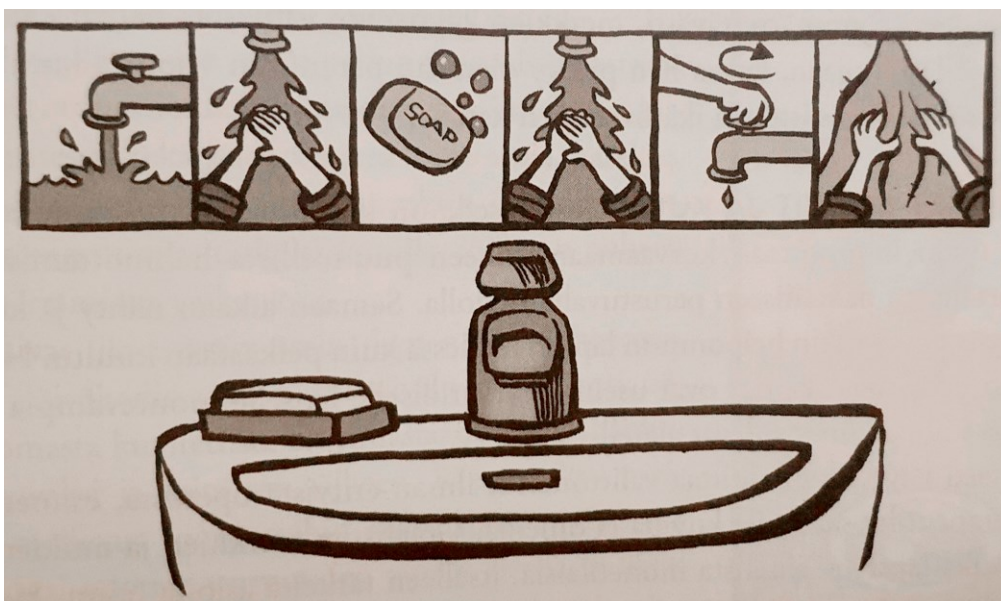
Suomessa käytetään puhetta tukevasta ja korvaavasta kommunikoinnista englanninkielistä lyhennettä AAC, eli Augmentative and Alternative Communication (Huuhtanen 2001, 14). Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin päätaivoite on väliaikaisesti tai pysyvästi löytää kommunikointitapa niille, joiden puhe-aidot ovat syystä tai toisesta heikkoja (Huuhtanen 2001, 14). Näitä tapoja on monenlaisia.

Lyhyesti kuvailtuna nämä AAC-metodit voidaan jakaa kahteen kategoriaan: avusteiseen sekä ei-avusteiseen kommunikointiin. Ei-avusteisia kommunikoinnin keinoja ovat puhe, kehonviestit, luonnolliset eleet sekä tukiviittomat. Ei-avusteisessa kommunikoinnissa ihminen tuottaa merkit itse, ja tuottamisen tapoja voivat olla esim. viittomat ja elekkommunikointi. Sen sijaan avusteisessa kommunikoinnissa käytetään graafisia symboleja ja muista apuvälineitä. Näitä voivat olla esim. kuvat, symbolit ja bliss-merkit. (Huuhtanen 2001, 15.) Avusteisessa kommunikoinnissa merkit valitaan jo olemassa olevista vaihtoehdoista. Tässä opinnäytetyössä keskityn näihin avusteisiin keinoihin, ja vielä niistä tarkennettuna vain konkreettiseen kuvilla kommunikointiin. Kerron myös, miten kuvakommunikointia sovelletaan päiväkodin tiloissa, jossa kohderyhmänä on lapset. Millaisia kuvakommunikoinnin tarpeita lapsilla voi olla?

Avusteisen kuvakommunikoinnin päätyökalu on nimestäkin päätellen kuvat. Tu-lostetuilla kuvilla voi olla monia käyttötapoja lasten keskuudessa. Kuvitetut viestit ovat erityisen tärkeitä lapsille, joilla on syystä tai toisesta vaikeuksia ymmärtää puhetta (Ketonen ym. 2014, 207). Kaikki ihmiset käyttävät puhetta tukevia ja korvaavia keinoja yksilöllisesti omiin tarpeisiinsa, ja tämä pätee myös kuvien

käyttöön. Jollekin lapselle kuvat voivat selkeyttää jotain konkreettista asiaa, mitä lapsen on vaikea ymmärtää pelkästään kuvitteellisesti. Toiselle lapselle kuva voi auttaa käsitteellisessä tietämättömyydessä. Kuvat voivat selkeyttää asioita sel-laiselle lapselle, jonka on vaikeaa seurata monimutkaisia lauseenrakenteita, tai jonka kieliopilliset taidot ovat heikot. Jollekin kuvat voivat yksinkertaisesti olla apuna vain muistamisen tueksi. (Kuvat Kommunikoinnissa 2014.)

Kuvat voivat olla hyvin laajasti käytössä osana tilaa, koska päiväkodissa lähes kaikkia tilanteita ja toimintoja voi kuvittaa. Kuvien käyttö osana päiväkodin kommunikointia luo tasavertaisuutta aikuisen ja lapsen välille. Nostin osan näistä esimerkeistä esille jo luvussa 2. Päiväkodissa voidaan kuvittaa opasteet eri tehtäville, kuten WC-toiminnoille ja pukemisjärjestykselle. Lapset voivat myös oppia helpommin kuvitettujen askartelu- ja leipomisohjjeiden avulla. (Ketonen ym. 2014, 209.) Kun kuvia käytetään ohjeiden tukena, kielellisen osaamisen vaatimukset madaltuvat, ja aikuisen tarvitsee vähemmän työläästi opastaa lasta, joka pystyy seuraamaan omatoimisesti kuvitettua opastetta.

Kuva 2. Kuvitettu opaste käsienspesulle (Ketonen ym. 2014, 205).

Opasteiden lisäksi kuvia voi myös tuoda osaksi leikkiä tai lorujen kuuntelemista. Se voi auttaa lasta keskittymään ja syventymään tarinaan paremmin. Satuja

kuunnellessaan lapsi voi vaikka jäsenellä kuvia siihen järjestykseen, missä sadun tapahtumat tapahtuvat. (Ketonen ym. 2014, 209.) Yleisesti kuuleminen ja näkeminen saa lapsen muistamaan paljon paremmin kuin pelkästään kuuleminen (Ketonen ym. 2014, 206).

Kuva 3. PCS-kuvilla rakennettu aikataulu.

Kuvat ovat päiväkotikäisille lapsille äärimmäisen arvokas työkalu tukemaan muistia. Lapsen päiväohjelman jäsentäminen kuvilla auttaa lasta ymmärtämään ja muistamaan mitä tapahtuu seuraavaksi. Tämän avulla vältytään siltä, ettei lapsi aamupalan jälkeen jo odota, että hänet haetaan kotiin (Ketonen ym. 2014, 207). Eri tapahtumille käytetään eri kuvia, esim. PCS-kuvia, joista puhun luvussa 2.2.4. Kuvilla jäsentäminen on lapsille konkreettinen tapa yhdistää aika, kuva ja tapahtuma tiettyyn kellonaikaan.

Kuva 4. Organisoititarkoituksiin tehtyjä kylttejä.

Tulostetut kuvat (kuva 4) ovat konkreettisia työkaluja. Lapsi pystyy helpommin konkreettisten kuvavaihtoehtojen avulla päättämään, mitä hän haluaa. Vaihtoehtojen esitleminen kuvina saa lapsen useasti tekemään päätöksen nopeammin, koska vaihtoehtoja on helppo verrata toistensa kanssa konkreettisesti, eikä kuvitteellisesti. Jos lapsi voi samaan aikaan selata kaikkia vaihtoehtoja, hänen päätöksentekonsa helpottuu. Esimerkiksi päiväkodin lattialle voi levittää eri toimintoja kuvaavia kuvituksia, joista lapsi hakeutuu niiden luokse, joita haluaa tehdä. (Ketonen ym. 2014, 206.)

Kuvat eivät ole vain niille, joilla on vaikeuksia ymmärtää puhetta. Vaikkei päiväkodissa olisi erikoistarpeisia lapsia, on silti hyvä lähtökohta tehdä inklusiivisia tilasuunnittelun päätöksiä. Ketonen mainitsee myös teoksessa *Joko se puhuu?*

Kielen kehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa, että lapset, jotka osaavat puhua ”normaalin” tasoisesti hyötyvät myös kuvien käytöstä. Kuvien käyttö voi vahvistaa sosiaalisia taitoja, ja lapsi pysyy vuorovaikutustilanteessa paremmin läsnä. (Ketonen ym. 2014, 206.) Myös ulkomaalaistaustaiset lapset hyötyvät kuvakommunikoinnista päiväkodissa. Kuvat helpottavat heitä suomen kielen opiskelussa ja auttavat osallistumaan leikkeihin muiden lasten kanssa. (Ketonen ym. 2014, 206.)

Selitän tämän luvun alaluvuissa, millaista kommunikointia kuvilla voi tehdä, ja mitä eri kuvakommunikoinnin metodeja on olemassa. Millaisia kuvia kuvakommunikoinnissa käytetään? Kerron lyhyesti eri AAC-metodeista, ja siitä, miten näitä kuvakommunikoinnin tapoja sovelletaan päiväkotiympäristössä.

2.2 Kuvakommunikoinnin eri lajit

Kuvakommunikoinnissa käytettävistä kuvista on tarjolla monenlaisia eri vaihtoehtoja, ja myös työkaluja, miten niitä käytetään. Jokaisella kuvajajilla on omat vahvuutensa ja käyttötarkoituksensa. Avaan tässä luvussa, millaisia kuvakommunikoinnin kuvia Suomessa käytetään, ja miten ne mahdollisesti näkyvät päiväkodin ympäristössä.

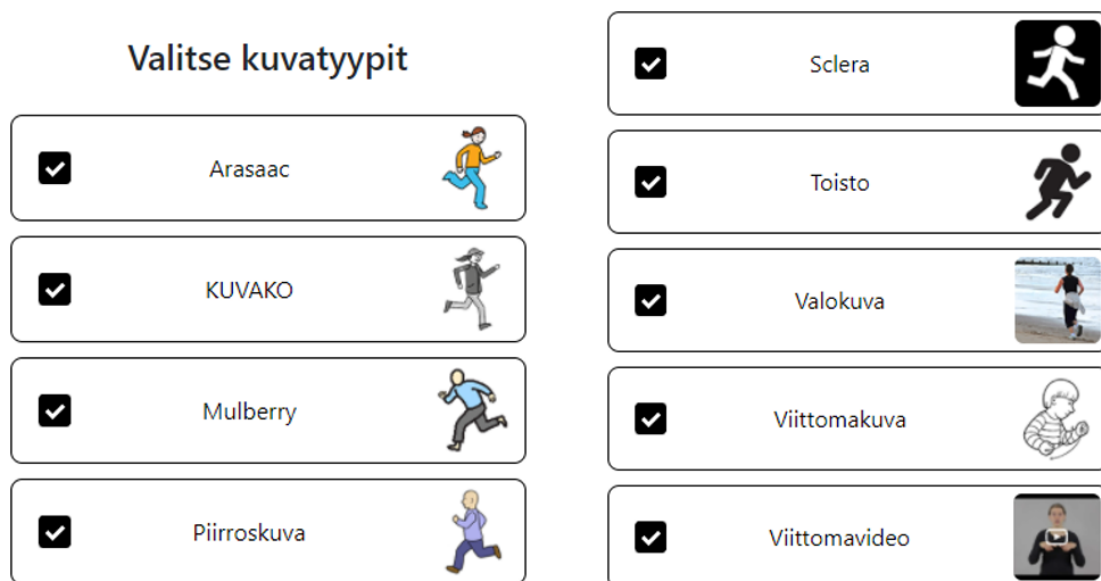

Kuva 5. Kuvakommunikoinnissa voidaan käyttää PCS-kuvia, piktogrammeja, valokuvia, bliss-symboleja sekä piirustuksia (Kuvat Kommunikoinnissa 2014).

Kuva 5 on Papunetin Kuvat Kommunikoinnissa oppaasta. Kuvassa on esitelty sama käsite eri kuvakommunikoinnin menetelmillä. Värilliset PCS-kuvat ovat kaikista yleisimpiä ja sopivat moniin arkisiin tilanteisiin. Ne ovat eniten käytettyjä kuvakorteissa ja -kansioissa. Piktogrammit ovat mustavalkoisia ja sopivat joihinkin tilanteisiin paremmin kuin PCS-kuvat. Bliss-merkit ovat abstrakteja, mutta sopivat lausetasoiseen ilmaisuun. Joskus valokuvan käyttäminen on suositeltavaa, mutta toisinaan piirtäminen on myös pätevä vaihtoehto.

Kuvalliset viestit eivät ole ainoastaan käytössä puhetta tukevana ja korvaavana keinona harvoille valituille ihmisille, vaan ne ovat hyvin huomaamattakin erittäin jokapäiväinen asia. Piktogrammityylisiä kuvia löytää jatkuvasti, kun ulkona vilkaisee katujen liikennemerkkejä. Kun ostat Ikean kalustoa, löydät käsistäsi paperin täynnä piirrettyjä ohjeita. Kaupassa siivousaineilla on meille kaikille tuttuja varoitusmerkkejä.

Mistä ja miten näitä kuvakommunikoinnin kuvia sitten saa käytettäväksi? Tämän opinnäytetyön arvokkaimmaksi aineistoksi paljastui Kehitysvammaliiton tarjoama Papunet -nettisivu. Papunet on tietopankki, joka on täynnä arvokasta aineistoa AAC-metodeista. Papunet tarjoaa vapaasti käytettävän ja kattavan kuvapankin, jota käytin paljon hyväksi tätä työtä tehdessä. Papunetin kuvapankin työkaluilla voi rakentaa eri kuvakommunikoinnin tukivälineitä, päiväjärjestyksistä kommunikointikansioihin. Papunetin tarkoitus on auttaa puhevammaisia, sekä muita kommunikointitukea tarvitsevia ihmisiä ilmaisemaan itseään (Papunet 2018a).

Kuva 6. Papunetin kuvapankin eri kuvavaihtoehdot (Papunetin kuvapankki n.d.).

Papunetin kuvapankissa on monia eri kommunikointikuvien valmistajia, mutta kuvien käyttötarkoitukset ovat samoja. Kaikkien kommunikointikuvien tärkein tehtävä on vain välittää jokin viesti mahdollisimman selkeästi. Valmistajien kuvista (kuva 6) voi valikoida käyttöön sen, mikä sopii tilanteeseen parhaiten.

Kerron seuraavissa alaluvuissa yleisimmistä kuvakommunikoinnin metodeista Suomessa. Kun kuvilla kommunikoidaan, aiheet ovat rajoittuneet vain niihin kuviin, mitä on nostettu esiin tilanteen aikana. Vaikka kuvapankit ja nettityökalut ovat kattava apu, joskus tulee tilanteita, ettei lapsi tai aikuinen löydä tilanteessa sopivaa jo olemassa olevaa kuvaa. Silloin voidaan kommunikoida piirtämisen avulla.

2.2.1 Pikapiirtäminen

Jos muut ACC-keinot eivät toimi, piirtäminen voi olla sopiva ratkaisu (Huuhtanen 2001, 73). Pikapiirtäminen on yleinen tapana kommunikoida puhevammaisten ihmisten kanssa, mutta sitä käytetään myös joskus lasten kanssa. Tässä metodissa avustava ihminen piirtää kaksi vastausvaihtoehtoa ja kysymysmerkin, samalla kuin kuvailee piirtämiään asioita suullisesti. Kysymysmerkki piirretään sen takia, koska sitä osoittamalla voi viestiä, ettei kumpikaan piirustus vastaa haluttua viestiä. (Papunet 2020b.)

Avustaja voi esimerkiksi kysyä, ostiko toinen kaupasta maitoa vai mehua. Avustaja piirtää samalla kyseiset vaihtoehdot paperille. Jos kumpikaan ei ole oikein, kysymysmerkkiä osoittamalla voi pyytää avustajaa piirtämään uudet vaihtoehdot. Pikapiirtämisellä havainnollistetaan kysymyksiä, ja piirustuksilla pyritään selvittämään yksityiskohtia keskustelun aikana. (Papunet 2020b.)

Tutkiessani pikapiirtämisen käyttöä lasten kanssa minulle selvisi, että lapset voivat joskus pitää piirtämisestä niinkin paljon, että muuttavat tarinoitaan lennosta, vain että aikuinen piirtäisi lisää kuvia. Joillekin lapsille pikapiirtäminen voi olla enemmän ajanviettoa kuin rakentavaa kommunikoimista.

2.2.2 Blisskieli ja bliss-merkit

Blisskieli on avusteinen puhetta tukeva ja korvaava keino. Blisskieli on tässä työssä käsitellyistä AAC-metodeista ainut, jolla voi myös korvata puhekielen. Kuvakommunikoinnissa päätyökaluna toimivat kuvat eivät kieliopillisesti sovellu lauserakenteiseen ilmaisuun. Blisskieli sen sijaan on kehitetty graafiseksi kieleksiksi, jossa kielioppi ja käsitteet ilmaistaan bliss-symboleilla (Papunet 2022). Kun kehitysvammainen lapsi on oppinut ilmaisemaan itseään lausetasoisesti, on hyvä aika siirtyä blisskielen käyttöön. Blisskielellä voi tarvittaessa korvata puheen, jos lapsen ei ole motorisista syistä mahdollista oppia esimerkiksi viittoimaan.

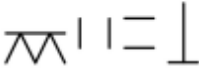

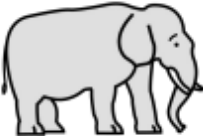

Blisskielessä käytetään geometrisiä kuvioita, joiden tarkoitus määrittyy kolmesta asiasta: symbolin koko, sijainti ja muoto (Ketonen ym. 2014, 204). Blisskieli on käsittelemistäni kuvakommunikoinnin alalajeista kehittynein, ja rajaan blisskielen syventymisen pois opinnäytetyöstäni. Kerron blisskielestä yleisellä tasolla, koska sitä käytetään joissain erikoispäiväkodeissa Suomessa (Huuhtanen 2001, 93). Blisskieli on myös hyvin iso osa AAC-metodien mahdollisuuksien esittelyä.

Kuva 7. Blisskielinen lause (Kuvat Kommunikoinnissa 2014).

Kuvassa 7 on blisskielinen esimerkkilause. Blisskielessä sanan merkitys määrittyy symbolista, sekä symbolin taustaväristä. Käyttöä helpottaa se, että eri sanaluokkien merkit on eritelty eri taustaväreillä. Bliss-symboleilla lauseen rakentaminen on nopeaa, koska jokainen kuva vastaa kokonaista käsitettä. (Papunet 2022.)

Blisskieltä käytetään Suomessa eniten cp-vammaisten ihmisten kanssa (Huuhtanen 2001, 92). Sitä ei kuitenkaan käytetä ainoastaan puhevammaisten kanssa, vaan blisskielen avulla voidaan myös opetella lukemista ja kirjoittamista (Papunet 2022). Vaikka Suomessa on erikoispäiväkoteja, joissa blisskieli on jokapäiväisessä käytössä, se on silti harvinainen kommunikointimetodi (Huuhtanen 2001, 93). Papunet arvioi, että blisskielen käyttäjiä on Suomessa enimmillään sata, mutta tarkkaa lukua ei tiedetä (Papunet 2022).

apina 	apina 	biisoni 	biisoni
elefantti 	elefantti 	hirvi 	hirvi

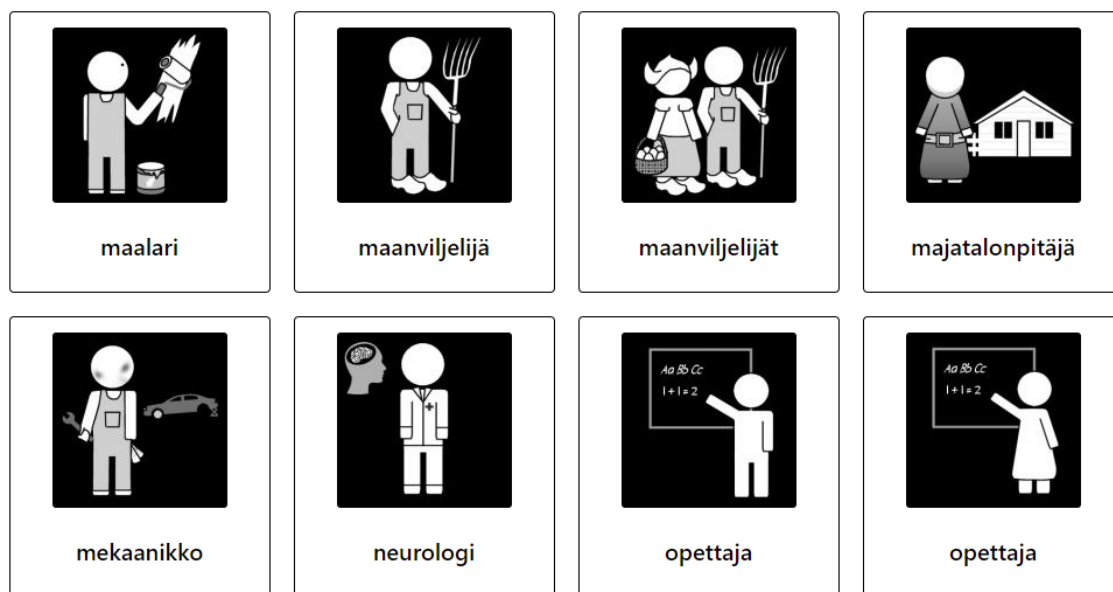
Kuva 8. Bliss-merkkejä eri eläimille (Papunet 2021).

Kuvassa 8 on blisskielen harjoitusmateriaalia Papunetin sivuilta. Papunetin sivuilla olevalla materiaalilla voi opetella bliss-merkkejä eri aiheiden mukaan.

Opinnäytetyö ei käsittele bliss-kommunikointia, mutta halusin silti esitellä sen yhtenä mahdollisesti päiväkodissa nähtävänä kuvakommunikointimetodina. Huuhtanen muistuttaa, että puhekielten lisäksi myös viittomakieli ja kirjoitettu kieli ovat kieliä. Usein ihmisillä on harhaluulo, että jos ihminen ei pysty puhumaan, hän ei myöskään kommunikoi. (Huuhtanen 2001, 13.)

2.2.3 Piktogrammit

Piktogrammit (The Pictogram Ideogram Communication) on kehittänyt puheterapeutti Subhas Maharaj Kanadassa vuonna 1980. Hän kehitti ne ihmisille, joilla oli vaikeuksia ymmärtää monimutkaisempaa ja abstraktimpaa blisskieltä. (Huuhtanen 2001, 59.)

Kuva 9. Papunet -sivuston kuvapankista voi hakea piktogrammikuvia teemoittain. (Papunetin kuvapankki n.d.).

Kuvassa 9 on Sclera -valmistajan piktogrammikuvia Papunetin kuvapankissa. Kuvapankista voi hakea piktogrammeja eri teemojen mukaan. Piktogrammit ovat mustavalkoisia ja yksinkertaisia kuvia, jotka muistuttavat tyyliään liikenne-

merkkejä. Piktogrammien yleisin soveltuvuus on tiloihin liitettävänä ympäristömerkkeinä, kuten WC-tilojen symboleina. Piktogrammeja voi myös käyttää organisoimiseen ja tavaroiden tunnistamiseen. Ne olivat 1990-luvulla yleisin kuvakommunikoinnin tapa Suomessa. Tämä oli osittain siitä syystä, että mustavalkoista kuvaa oli silloin helpointa monistaa. (Huuhtanen 2001, 59.)

Koin itse hyvin mielenkiintoiseksi sen, mitä Huuhtanen mainitsee teoksessaan piktogrammien heikkouksista. Teoksessa mainittiin, että joissakin tapauksissa piktogrammit ovat antaneet väärää viestejä niitä käyttäneille ihmisille. Ihmisten pallomaisia päitä on joskus sekoitettu kolikoiksi tai muiksi pyöreiksi esineiksi. (Huuhtanen 2001, 59.) Voi olla, etteivät piktogrammit ole vahvimmillaan esittäessään monimutkaisia käsitteitä. Liikennemerkkeiksi ne taas soveltuvat paremmin kuin mitkään muut mainitsemani kuvatyylit.

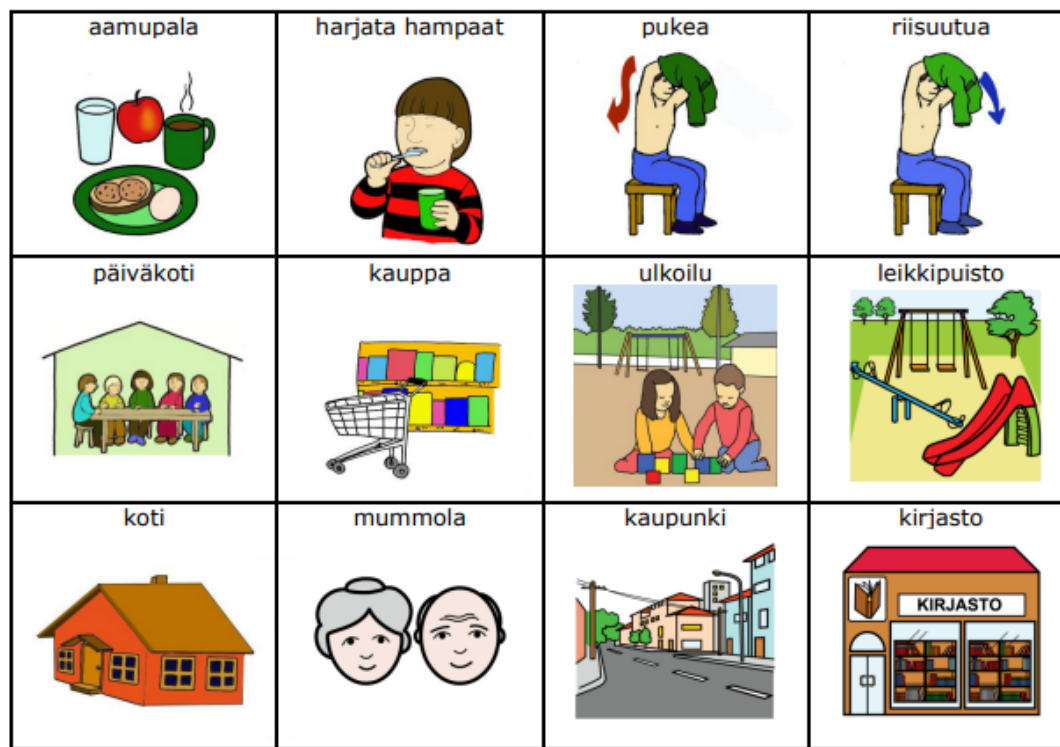
Piktogrammit ovat tämän opinnäytetyön teon hetkellä hieman vanhentuneet. Piktogrammikuvan vahvuus, ja samaan aikaan heikkous on pelkistetty mustavalkoisuus, jonka myötä kuvaa on ikävä kyllä helppo tulkita väärin. Nämä väärinymmärrykset voivat olla syy siihen, miksi piktogrammien käyttö on vähentynyt. Piktogrammit on syrjäyttänyt nykyään Suomen yleisin kuvakommunikoinnin tapa, josta puhumme seuraavaksi.

2.2.4 PCS-kuvat

PCS-kuvat ovat Suomessa eniten käytettyjä kuvakommunikoinnin kuvia. PCS-lyhenne tarkoittaa Picture Communication Symbols (Ketonen ym. 2014, 204) eli suomennettuna kuvallisen viestinnän symboleita.

PCS-kuvat ovat kuvia, joissa esitetään yksi asia, esine tai toiminto mahdollisimman yksinkertaisena ja helposti ymmärrettävänä. PCS-kuvat poikkeavat piktogrammeista olemalla paljon yksityiskohtaisempia ja värillisiä. Yksityiskohtat ja värit luovat paljon uusia mahdollisuuksia selkeyttää kuvan viestiä entistä paremmin. PCS-kuvissa käytetyt ihmiset myös näyttävät enemmän ihmisiltä kuin piktogrammien. Vaikka PCS-kuvat ovat monimutkaisempia kuin piktogrammit, ne eivät ole liian monimutkaisia. Viestin selkeys on kuvissa tärkeintä, joten PCS-

kuvissa yksityiskohtia on lisätty vain sen verran, että viesti on ymmärrettävä. Teen tämän opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa PCS-kuvia asiakkaan tiloihin, ja kerron omien kuvieni tuotantoprosessista luvussa 3.

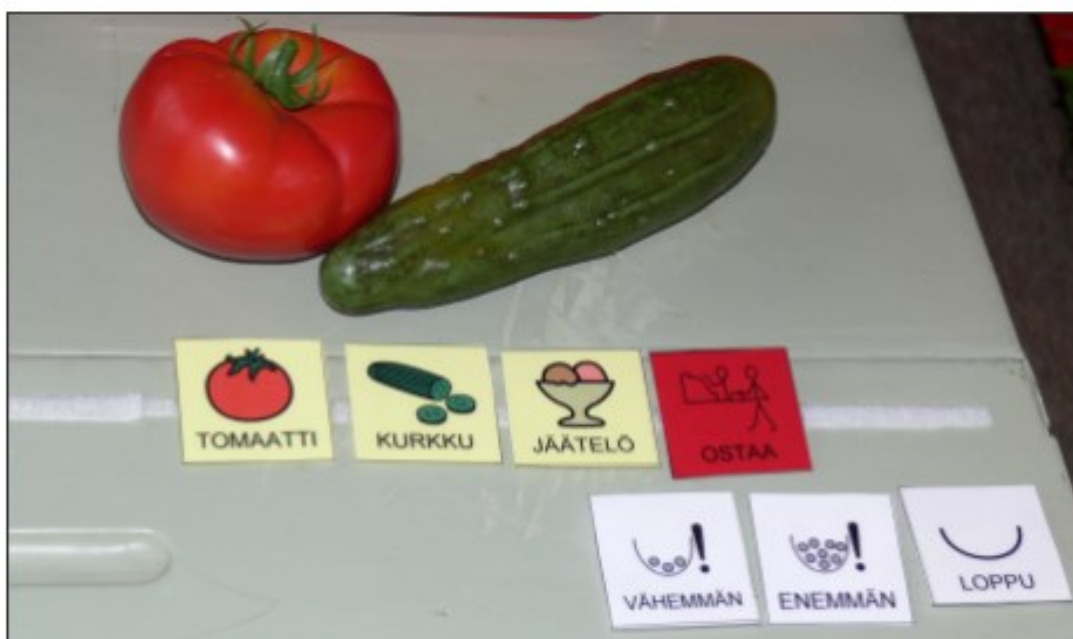

Kuva 10. PCS-kuvia (Papunetin kuvapankki n.d.).

PCS-kuvien (kuva 10) hyvä puoli on se, kuinka helppoa niistä on kasata kokonaisuuksia. Kuvilla voi rakentaa kalenterin, tunnekortteja, kommunikointikansion tai vaikka ohjeen miten pestä kädet. Värit tuovat kuviin paljon uusia mahdollisuuksia selkeyttää viestejä entistä paremmin.

PCS-kuvien käyttöönotto on helppoa, koska kuvia voi helposti tulostaa ja alkaa käyttämään. Papunetin ilmainen kuvapankki tekee käyttöönotosta edullista. Tärkeintä on, että puheterapeutti, päiväkotia ja vanhemmat keskustelevat kommunikointikuvien käytöstä yhdessä. Jos uutta metodologiaa ruvetaan opettelemaan, on tärkeää, että se kulkee lapsen mukana sulavasti paikasta toiseen. (Ketonen ym. 2014, 204.)

PCS-kuvien käytön osana ympäristöä voi aloittaa liittämällä PCS-kuvia eri esineisiin. Ajan myötä tämä selkeyttää lapselle, että kuva ja esine vastaavat toisiaan. (Ketonen ym. 2014, 208.) Päiväkodissa on tyypillistä laittaa kuvia tavaroista niitä vastaaviin säilytystiloihin. Kuvien ja tavaroiden, tai vaikka kaappien nimeäminen opettaa lapsille nopeasti uusia sanoja ja käsitteitä (Ketonen ym. 2014, 208). Kun kuvat tuodaan osaksi arkea, ne muodostuvat luonnollisesti osaksi lapsen elämää (Ketonen ym. 2014, 204).

Kuva 11. PCS-kuvia voidaan valita leikin tai tilanteen mukaan (Papunet 2018b).

Kuvia voi säilyttää laminoituna lasten ulottuvilla, jolloin niiden käyttöönotto on nopeaa ja helppoa. Kuvia voidaan nimetä lasten kanssa, ja ne voivat toimia leikkimisen tukena (kuva 11). Kuvat muistuttavat lapsille termistöä leikin aikana, ja helpottavat leikkiin syventymistä (Ketonen ym. 2014, 205). PCS-kuvien käyttö puhumisen rinnalla opettaa lapselle myös sanavarastoa (Ketonen ym. 2014, 208).

Kun lapsen kanssa kommunikoidaan kuvien tuella, aikuisen käyttäytyminen on myös suuressa roolissa. Aikuisen pitää korostaa sanojaan ja näyttää mallia, miten kuvista voidaan puhua. (Ketonen ym. 2014, 29.) Näin lapset voivat oppia käyttämään kuvia ilman aikuisen ohjeistusta.

Kuva 12. ALKU-kommunikointikansio (Papunet 2020a).

Jos lapsen puhetta tukevana tai korvaavana keinona ruvetaan pysyvästi käyttämään PCS-kuvia, ne pitää koota johonkin apuvälineeseen. Apuväline voi olla esimerkiksi kuvataulu tai -kansio (kuva 12). (Ketonen ym. 2014, 209.) Lapsi voi selata kansiota ja osoittaa merkkejä itse, tai jos lapsella ei ole tarvittavia motoristisia taitoja, hänen keskustelukumppaninsa voi käsitellä vihkoa. Tärkeää on että, jos lapsi käyttää kansiota puhetta tukevana tai korvaavana keinona, niin aikuiset sitoutuvat siihen myös. (Ketonen ym. 2014, 210.) Apuvälineellä viestiminen on hitaampaa kuin puhuminen, joten siihen tarvitaan kärsivällisyyttä kaikilta vuorovaikutuksen jäseniltä. Jokaisen kuvataulu näyttää erilaiselta ja tukee kyseisen yksilön tarpeita. Vihkoihin lisätään kuvia hitaasti aina tarpeen mukaan, eikä niitä hankita heti valmiina. (Huuhtanen 2001, 50.)

2.3 Kuvakommunikointi asiakkaan tiloissa

Tässä luvussa tutkin tapauskohtaisesti, millaisia kommunikointikuvia opinnäytetyöni toimeksiantajan tiloissa on käytetty. Nyt kun olemme käsitelleet tämän opinnäytetyön aiheeseen tärkeimmät kuvakommunikoinnin menetöt, voimme alkaa tarkastelemaan, miten ne soveltuvat tämän opinnäytetyön projektiin.

Kuva 13. PCS-kuvia asiakkaan tiloissa.

Asiakkaan ruokailuhuoneen seinälle on rakennettu päiväjärjestys PCS-kuvia hyödyntämällä (kuva 13). Tällöisen aikataulun soveltaminen on hyvin tyypillistä päiväkodille, ja sen hyödyistä olemme puhuneet edellisissä luvuissa. Päiväkodissa oli käytössä myös säätä vastaavia PCS-kuvia ulko-oven vieressä. Myös WC-tiloissa oli PCS-kuva opastamassa lapsia pesemään kädet. Minun oli hyvä nähdä esimerkkejä siitä, miten heillä on jo entuudestaan käytetty PCS-kuvia. Voin näiden perusteella arvioida, minkälaisia omien kuvieni tulisi olla. Saan ideoita siitä, minkä kokoisia teen omista kuvistani, ja miten ne lopulta soveltuvat asiakkaan tiloihin.

Kuva 14. Asiakkaan kaapinovelit kaipasivat organisointikylttejä.

Näin päiväkodissa missä kaikkialla kuvia oli käytetty, mutta minulle selvisi myös missä niitä ei ole. Kuvassa 14 on kaapinovia, joissa päiväkodin tavaroita säilytetään. Näille kaapinoville pitää nyt suunnitella, miten voisin tuoda esiin mitä kussakin on.

3 Tuotantoprosessi – Hankinta ja sen eri vaiheet

Tässä luvussa kerron hankinnan tuotantoprosessista ja miten tuotanto eteni vaihe vaiheelta. Kerron aluksi esituotannosta, sitten ideoistani ja konseptisuunnittelusta. Puhun viimeisenä viimeistelystä ja kuvien soveltuvuudesta PCS-kuviksi.

Käytin tuotantoa tehdessäni apuna Heikki Jokisen Sitä saa mitä hankkii visuaalisen viestinnän hankintaopasta. Hankintaopas paljastui äärimmäisen hyödylliseksi työkaluksi projektia toteuttaessa, ja se vahvisti omaa tietämystäni hankinnoista entistä enemmän. Hankintaoppaan on julkaissut Grafia, eli visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestö. Grafia tarjoaa erittäin hyödyllistä aineistoa hankintoihin liittyen, ja käytin tässä projektissa Grafian hankesopimusta Metropolian sopimuksen rinnalla. Käyn luvussa 3.1 lyhyesti läpi sopimuksia, joita teimme. Grafia ajaa visuaalisen viestinnän ammattilaisten etuja, ja opiskelin heidän aineistostaan, miten hankinta tulisi toteuttaa.

Käytän tässä luvussa paljon brief sanaa, jolle ei ole suomalaista vastinetta. Brief on luovan alan ammattisanastoa. Se tarkoittaa toimeksiantoa, eli tehtävien suullista tai kirjallista määrittelyä (Maamies n.d.). Käyn luvussa 3.3 läpi tämän työn creative briefin, eli luovan briefin. Luovassa briefissä graafikko esittelee ensimmäisen ratkaisunsa asiakkaan toimeksiannolle. Tässä projektissa esittelin creative briefissä omat ideani mockuppien avulla. Mockup tarkoittaa kuvakäsiteltä mallikuvaa työnalla olevan tuotteen lopullisesta ulkoasusta. Mockupit tehdään jollain kuvankäsittelyohjelmalla, ja käytin tässä projektissa Photoshopia. Mockupit ovat hyödyllinen työkalu selkeyttämään projektin visuaalisen idean lopputulosta asiakkaalle.

Ennen tuotannon aloittamista on tärkeää opiskella, kuka asiakas on. Tuotantoon pitää valmistautua tarvittavin keinoin, ja jos asiakkaan tuotteet ovat vieraita, on hyvä perehtyä niihin ennen yhteistyön aloitusta. On myös hyvä selata, millaista materiaalia kilpailijat ovat tuottaneet. Tämän avulla voi jo perehtyä, millaista visuaalista materiaalia toimeksiantajan asiakaskunta on tottunut näkemään. On hyvä asennoitua tekemään jotain hieman erilaista, jonka avulla voi erottua muista, mutta silti pysyä brändien mukaisena.

Asiakkaaseen tutustuminen on tärkeää, jos työskentelette yhdessä ensimmäistä kertaa. Yleensä kun tilataan visuaalisen viestinnän materiaalia, sen pitää sopia yhteen asiakkaan edellisiin materiaaleihin. Ennen tuotantoa on hyvä kysyä asiakkaalta, onko heillä antaa brändiopastetta, tai visuaalista ohjeistoa graafikolle. Visuaalinen ohjeistus määrittää minkälaista viestinnän materiaalia asiakkaalle tehdään. Nämä yleensä määritetään säännöiksi sen takia, että kaikki materiaali saadaan näyttämään samalta ja firman brändi alkaa muodostua. Melkein poikkeuksetta isoilla firmoilla on visuaalinen opaste, mutta pienemmillä firmoilla voi käydä niin, ettei visuaalista ilmettä ole vielä kiteytetty ohjeluotoon. Tässä projektissa asiakkaallani ei ollut visuaalista ohjeistusta, joten sain hyvin vapaat kädet suunnitellessani.

Tämäntyyppisen tuotannon toteuttamiseen sisältyy myös paljon asiakkaan kanssa kommunikointia, mikä on hoidettava ammattitaitoisesti. Asiakkaan

kanssa keskusteluun ei ole mitään yhtä pätevää ohjetta, mutta mitä enemmän sitä tekee, niin sitä luonnollisemmalta se tuntuu. Olen itse töiden kautta tottunut puhumaan asiakkaiden kanssa, ja koen tärkeimmäksi kohteliaisuuden ja halun ymmärtää toisiaan. Jos kanssakäyminen on mukavaa ja ystävähenkistä, tuotannon toteutus on paljon mukavampaa molemmille.

Tein kommunikointia varten itselleni ja asiakkaalle oman Teams-kanavan, jonka kautta keskustelimme ja järjestimme ensimmäiset tapaamiset. Osallistuin myös asiakkaan eri kokouksiin aina mahdollisuuden noustessa. Asiakkaan kanssa kommunikoinnissa pitää olla oma-aloitteinen, varsinkin jos tilausta tekee heille yksin ilman tiimiä. Voin työkokemuksestani myös sanoa, että hyvä kommunikointi on tärkeä osa projektin onnistumista. Tuotannon tilanteesta päivittäminen säännöllisesti on hyvä käytäntö, varsinkin jos projekti kestää usean kuukauden.

3.1 Tuotannon ensi askeleet

Tyypillisesti ennen työskentelyn aloitusta järjestetään customer brief – eli tapaaminen, jossa asiakas antaa graafikolle toimeksiannon työn aiheesta ja toiveista. Tämä voi olla palaveri, mutta se voi olla myös vain sähköposti. Tärkeintä on vain kertoa kaikki, mitä työn aloittamiseen tarvitsee. Itselläni se oli sähköposti, jonka kautta sain yhden kuvan antamaan ideoita siitä, mitä he haluavat.

Kun tilaustyötä tekee, sopimukset on hyvä ottaa puheeksi heti ennen työskentelyn aloitusta. Se, että käyttää tunnin verran vaivaa sopimuksien selvittämiseen on paljon parempi kuin riitatilanteessa asioiden selvittely ilman sitä, että kumpikaan tietää, mistä oli sovittu. Sopimuksien laatimisprosessissa on hyvä jo keskustella työn laajuudesta niin, että molemmat ymmärtävät, mitä ollaan lupamassa ja mihin aikatauluun. Sopimus voi olla niin laaja tai yksinkertainen kuin tuntuu sopivalta, ja joskus asiat voidaan sopia vain viestittelemällä. Tärkeintä on vain olla jokin dokumentaatio, josta voi myöhemmin tarkistaa sovittuja yksityiskohtia. Varsinkin freelancerin tai opiskelijan on hyvä muistaa hoitaa sopimukset kunnolla, vaikka ne saattavat tuntua vierailta.

Tässä omassa tapauksessani projektin ollessa työlähtöinen opinnäytetyö, Metropolian Ammattikorkeakoulu vaatii, että yhteistyötaho, opiskelija ja koulu allekirjoittavat Metropolian yhteistyösopimuksen. Sopimuksien tekemisen prosessia voi nykyään nopeuttaa käyttämällä valmiita sopimus pohjia, mitä esim. ammattiliitot tarjoavat. Päätin tämän Metropolian sopimuksen lisäksi tutustua Grafian hankesopimukseen, ja soveltaa sitä työssäni. Grafian sopimus on valmiiksi laadittu graafikolle suotuisasti. Grafian hankesopimus on opinnäytetyössä mukana liitteenä (liite 1).

Suomen lain mukaan tekijänoikeudet ovat teoksen tekijällä siitä lähtien, kun teos on syntynyt. Tämä muuttuu vain, jos teoksen tekijä luopuu niistä jollekin muulle. (Jokinen 2009, 12.) Tämän tyyppisessä tuotannossa kuvittajan ei tarvitse luopua oikeuksistaan turhaan. Grafian toimeksiantosopimuksessa (liite 1) tekijänoikeusasiat on laadittu valmiiksi hyvin graafikkoa ajatellen, ja koin parhaakseni selvittää tekijänoikeus puolen projektista sen avulla Metropolian sopimuksen sijaan.

3.2 Ideointi

Asiakas lähestyi minua, koska tarvitsi apua visuaalisen ilmeen uudistuksessa. He toivoivat, että pystyisin auttamaan heitä virkistämään heidän ilmettään ja mahdollisesti myös tilojaan. He toivoisivat saavansa jotain visuaalista materiaalia, jota käyttää monilla eri alustoilla. Heidän toiveenansa olisi saada yhtenäisyttä eri materiaaleihin.

Niin kuin mainitsin luvussa 3, heillä ei entuudestaan ollut mitään visuaalista ohjeistoa, jota olisin voinut hyödyntää, joten minulle annettiin hyvin vapaat kädet suunnitellessa. Aloitin sitten ideoimisen siitä, miten voisin toteuttaa tämän uuden visuaalisen ilmeen luomisen ja tilojen uudistamisen.

Halusin tässä projektissa hyödyntää omia taitojani piirtää. Tiesin nopeasti, että haluaisin lähestyä tätä projektia hahmosuunnittelun kautta. Olen itse harrastanut hahmosuunnittelua monta vuotta, ja päätin hyödyntää olemassa olevaa osaamistani tässä projektissa. Uskon, että hahmojen suunnittelu voisi auttaa

kauttaaltaan visuaalisen ilmeen uudistuksessa, koska hahmot voivat seikkailla asiakkaan materiaaleissa laajasti ja eri tavoin.

Täydellinen tapa tuoda kuvitukset tiloihin on tehdä niistä kommunikointikuvia, jotka toimivat tilaviesteinä. Näin kuvat ovat osana myös lasten jokapäiväistä elämää hyödyllisinä arkipäivän helpottajina. Uusien kuvitusten käyttäminen tilojen viesteissä on myös virkistävää tiloille. Päätin siis luoda kuvituksia, jotka keskittyvät PCS-kuvatyyliin soveltuvuuteen, mutta niitä voi myös käyttää esim. nettisivujen elävöittämiseen.

Keskityn tässä opinnäytetyössä näihin kuvituksiin vain kuvakommunikoinnin näkökulmasta. Kuvien käyttömahdollisuudet asiakkaan käsissä ovat paljon laajemat, mutta tässä opinnäytetyössä raportoin kuvista vain kommunikoinnin välineinä. Puhun näissä tuotantoluvuissa siitä, millaisia suunnittelupäätöksiä tein kuvituksia tehdessäni kommunikoinnin selkeyden näkökulmasta. Asiakkaan toiveena oli pysyvä muutos visuaaliseen ilmeeseen ja uskon näiden kuvien soveltuvan pitkäaikaiseen käyttöön. Rajaan kuvien muut käyttötarkoitukset opinnäytetyön käsittelyn ulkopuolelle.

Päätin ryhtyä tekemään heille kuvituskonseptia, jossa seikkailee kourallinen lintuhahmoja. Nämä lintuhahmot muuttuvat osaksi Lintukodon päiväkotia, ja niitä voidaan käyttää kaikissa visuaalisissa materiaaleissa pitkällä aikavälillä. Ideoin, millaisia hahmoja lastensarjoissa yleensä on, ja aloitin konseptin suunnittelun.

3.2.1 Konseptisuunnittelu

Kuultuani asiakkaan nimen ”Lintukodon päiväkotia”, ajatukseni ajalehtivät heti lintuaiheisiin teemoihin. Mainitsin luvussa 3.1, että sain sähköpostin kautta kuvaehdotuksen siitä, millaista tyyliä kuvitusten toivottaisiin myötäilevän. Kuvassa oli kuvitus luontoteemaisesta linnunpöntöstä.

Halusin luoda päiväkodille konseptin, jossa seikkailee värikkäitä ja hauskoja lintuhahmoja. Nämä lintuhahmot voisivat esiintyä tiloissa eri paikoissa tekemässä eri asioita, luomalla tiloihin yhtenäisyyttä. Linnut voivat olla tiloissa PCS-kuvina

mahdollistaen hauskan näköistä informointia. Päätin nimetä konseptini Lintukodon Linnuiksi.

Kuva 15. Ensimmäinen luonnos päiväkodin mahdolliseksi lintumaskotiksi.

Aloin suunnittelemaan Lintukodon Lintujen ensimmäistä hahmoa. Valitsin mielestäni tunnistettavan linnun, ja päädyin varikseen. Kuvassa 15 on ensimmäinen hahmosuunnitteluni kokeilu.

Koin tämän ensimmäisen linnun olevan liian monimutkainen tämän työn projektiin. Tämä varis olisi sopivampi vaikkapa lastenkirjaan. Tässä tilauksessa päiväkotiin menevien kuvien päätarkoitus on toimia kielellisen kommunikaation tukena. Näin monimutkainen hahmo heikentää itse viestiä, koska katsojan silmä ei tiedä mihin keskittyä. Kommunikointitarkoituksiin tehtävien kuvien on äärimmäisen tärkeää olla selkeitä, tai viesti hukkuu. Lisäksi tämä hahmo on niin yksityiskohtainen, että minulla menisi liian kauan aikaa monistaa sitä jokaiseen kuvaan. Karsin ensimmäisen kokeilun pois näistä syistä.

Kuva 16. Luonnoksia.

Kuvassa 16 näkyvät seuraavat hahmosuunnitteluyritykseni. Tällä kertaa priorisoin hahmon muotojen selkeyttä. Valitsin myös värejä, jotka mielestäni sopivat hyvin yhteen. Nämä hahmot ovat paljon yksinkertaisempia kuin ensimmäinen luonnostelmani variksesta. Päätin myös antaa jokaiselle linnulle jonkin esineen auttamaan viestin selkeyttämistä.

Suunnitellessa pitää ottaa myös huomioon lintujen ”ihmisenkaltaistaminen”, eli miten pystyn linnuilla tuomaan ihmisten aktiviteetit selkeästi esiin. Linnuille pitää antaa ihmisen kehoneleet, jotta lapset voivat ymmärtää, mitä linnut viestittävät. Ensimmäinen ratkaisuni tähän oli lisätä lintujen siipiin peukalot, jotta siivet muistuttaisivat enemmän käsiä.

Suunnittelin Lintukodon Lintujen päähenkilöksi punatulkun, koska koen punatulkut klassisiksi suomalaisiksi linnuiksi. Varis oli ehkä liian yksivärinen valinta päähenkilöksi. Pitkällä ajalla punatulkusta voi muodostaa päiväkodille maskotin. Keltainen lintu voi olla kuvissa tukemassa punatulkua ja esittämässä päiväkotilaista ystävää.

3.3 Creative brief

”Creative brief on tapaaminen, jossa suunnittelija esittelee luovan ideansa ja kertoo, kuinka hän aikoo projektin toteuttaa.” Näin Heikki Jokinen tiivistää

creative briefin Visuaalisen viestinnän hankintaoppaassa (Jokinen 2012, 26). Creative briefissä, eli luovassa briefissä, suunnittelija esittelee ensimmäiset ehdotuksensa tilaajan ongelman ratkaisuksi. Tämän projektin kohdalla se tarkoitti, että esittelin ensimmäiset ideani heille sopivasta kuvailmeuudistuksesta. Tavoitteenani oli esittää heille, miten PCS-kuvien tapaiset kuvitukset voisivat toimia monipuolisesti päiväkodissa. Halusin näyttää heille, miten konseptini avulla voitaisiin tehdä samalla hauskoja, mutta informatiivisia kuvia.

Creative brief -vaiheessa on projektin prosessin onnistumiseen kannalta tärkeää käydä avointa keskustelua ja esittää vapaasti mielipiteitä (Jokinen 2012, 26). Tässä vaiheessa on hyvä arvioida, toimiiko suunnittelijan idea asiakkaan tarpeisiin oikein. Onko ratkaisu sopiva kaikkiin käyttötarkoituksiin? Toimiiko idea sekä printattuna että digimuodossa? Toimiiko se kaikilla asiakkaan alustoilla? Creative briefissä voidaan esitellä myös monia vaihtoehtoja. Esimerkiksi logon suunnittelussa on tyypillistä, että asiakkaan kanssa katsotaan monia vaihtoehtoja, joista osa karsitaan pois (Jokinen 2012, 26). Tässä kuvitusprojektissa ajattelin, että kommentoitavaksi riittää 3 esimerkkilintua.

Ehdotukset on hyvä selittää selkeästi ja värillisinä. On myös hyvä tehdä mockuppeja siitä, mille tuotteet näyttäisivät valmiina. Asiakkaan, joka ei tiedä graafisesta suunnittelusta mitään, on vaikeaa hahmottaa, mille työ lopullisesti näyttää, jos he näkevät vain työtiedostoja. Jos creative briefissä näyttää keskeneräisiä kuvia, on tärkeää kommunikoida siitä, että ne ovat kesken. Näin asiakas ei luule, että idea on ostovalmis tässä muodossa. Työ ei saa olla liian kesken, koska silloin idean välittyminen voi heikentyä. Omassa työkokemuksessani on käynyt niin, että joskus liian keskeneräisen työn näyttäminen hämmentää asiakasta. Asiakas luuli, ettei ideaa enää kehiteltäisi pidemmälle. Joten briefauksessa, kuten kaikissa muissakin asiakastyön vaiheissa, kommunikointi on tärkeää.

Creative brief on oleellinen vaihe projektityöskentelyä, ja yleensä se on ensimmäinen kerta, kun asiakas näkee idean luonnoksia. Tuotantoprosessiin voidaan

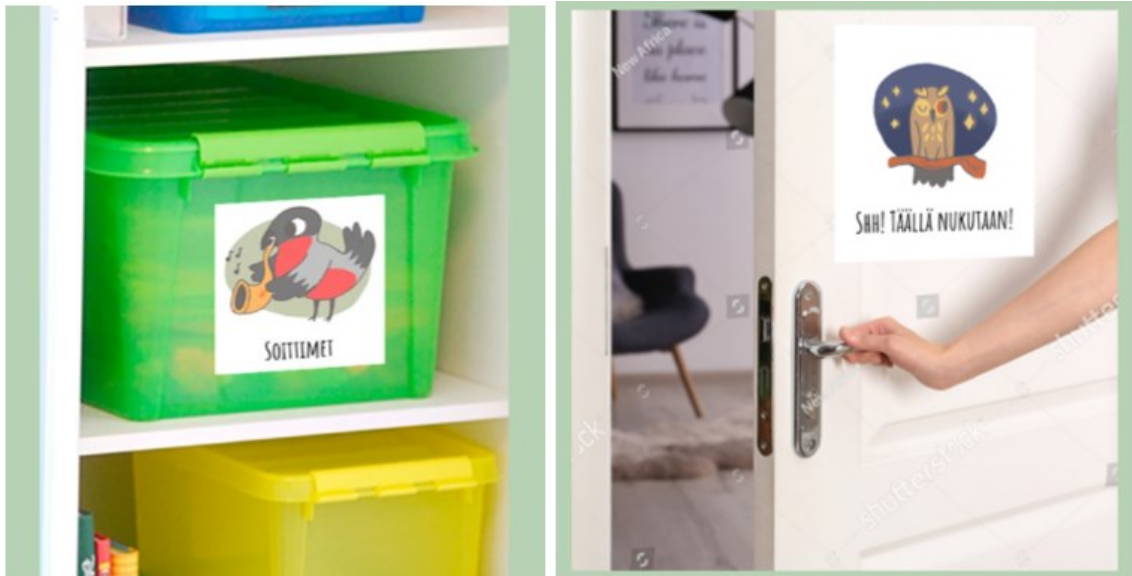
sopia enemmän välinäyttöjä, ja joskus creative briefinkin jälkeen käydään suunnitelmia uudestaan läpi, ennen kuin tehdään viimeinen päätös. Osaan työkokemuksestani sanoa, että jotkut asiakkaat haluavat enemmän välinäyttöjä ja jotkut vähemmän.

Tämän projektin creative brief pidettiin 2.2.2022. Pidin asiakkaalle etäesitelmän, jossa pääsimme tutustumaan ensimmäisen kerran. Esittelin palaverissa konseptin idean ja kolme ensimmäistä esimerkkilintua. Näytin jokaisesta esimerkkilinnusta myös, miten ne soveltuisivat tiloihin fyysisinä PCS-kuvina.

Kuva 17. Creative briefissä käytetyn esitelmän dia.

Kuvassa 17 näkyy, miten rakensin creative brief -esitelmän. Esittelin kuvitukset yksitellen, sekä tein niistä mockup kuvan kuvituksen viereen. Kirjoitin diaan myös mahdollisia sovellustapoja. Creative briefissä on tärkeää auttaa asiakasta näkemään suunniteltujen ideoiden toimivuus. Tästä syystä tein esimerkkilinnuista esimerkkitarroja, joita upotin säilytyslaatikoihin. Kerroin suullisesti, missä kaikissa muodoissa konseptia voisi soveltaa. Linnuista voisi tehdä PCS-kuvien tapaisia kommunikointikuvia, jonka lisäksi niitä voitaisiin soveltaa nettisivuilla, tai vaikkapa päiväkodin tiedotteissa. Kuvat ovat informatiivisia, mutta ne ovat samalla myös hienoja ja viihdyttäviä lapsille sekä aikuisille.

Kuva 18. Esitelmän mockuppeja.

Esittelin taidetarvikelinnun lisäksi nämä mockupit creative briefissä (kuva 18). Mockuppien tekeminen on suositeltavaa, koska niiden avulla asiakkaan on helpompi visualisoida tuotannon tuote valmiina. Mockuppeja voi tehdä kuvankäsittelyohjelmalla, kuten Photoshopilla. Halusin organisoimiseen käytettävien PCS-kuva mockuppien lisäksi luoda yhden esimerkkikuvan, jota käytettäisiin tiloissa kehotuksena. Tämä kuvassa 18 oleva pöllö voisi olla tunnus tiloihin, jossa pitää olla hiljaa.

Keskustelimme creative briefissä kuvien toimivuudesta yhdessä, ja asiakas osoitti innostusta ideaan. Koimme kuvien olevan täydellinen virkistys päiväkodin tiloihin. He saivat ideasta loistavasti kiinni, ja välillämme alkoi keskustelu potentiaalisista kuvitusaiheista.

Sovimme creative briefin päätteeksi, että asiakas tutkii tilojaan ja miettii tarpeita ja paikkoja, joissa kuvia voitaisiin hyödyntää. Sovimme palaavamme asiaan myöhemmin, kun he ovat saaneet tehtyä tilauslistan haluamistaan kuvitustee- moista. Seuraavassa luvussa puran tämän tilauksen.

3.3.1 Tilauksen purkaminen

Nyt kun asiakas osti tämän PCS-kuviin keskittyvän uudistuksen, he keräsivät minulle listan teemoja, joita halusivat minun kuvittaa. Näistä teemoista haluttiin tiloihin kommunikointia tukevia kuvia:

Päivän toimintoihin liittyviä kuvitustoiveita:

- aamupala
- leikki
- ulkoilu
- lounas
- lepo
- välipala
- kotiinlähtö

Toimintatuokioihin liittyviä kuvitustoiveita:

- viskari-logo
- matematiikka
- kirjanluku
- tunnetaidot

Organisoimiseen liittyviä toiveita:

- pelit
- piirustus
- maalaus
- helmityöt
- tarrat
- muovailu
- askartelu

Muita toiveita on:

- WC-symbolit
- käsienpesulintu
- ruokalistalintu

- nukkumishuoneen ”nukkarin” oveen kuva

Asiakas tunnisti nämä heidän kuvitustoiveikseen. Ennen kuin rupesin kuvittamaan listan kuvia, halusin täydentää konseptia muutamilla uusilla hahmoilla. Halusin kehittää konseptia vielä toteutusta tehdessä, jotta viimeistellyt kuvat olisivat monipuolisia.

3.4 Toteutus

Jatkoin tuotantoprosessin toteutusta niin, että aloin täydentämään jo olemassa olevaa konseptia. Tällä hetkellä olen suunnitellut creative briefissä esitelty kolme lintua (luku 3.3). Ennen kuin aloin toteuttamaan viimeisiä versioita kuvituksista, tunnistin, että konseptissa voisi olla ainakin kaksi hahmoa enemmän. Tämä tekisi materiaalista entistä eloisampaa ja monipuolisempaa. Ideanani oli, että Lintukodon Linnuissa olisi monen eri lintulajin lintuhahmoa. En silti halua suunnitella liian montaa hahmoa, ettei materiaali ala tuntua sekavalta.

Aloitin uuden sankarikotka-hahmon (kuva 19) suunnitteluprosessin. Tämä hahmo olisi poikien roolimalli päiväkodissa. Kotkan rooli on olla sankarillinen, rohkea ja maskuliininen. En halunnut rajoittaa sankarilinnun toimintaa vain sukupuolisten stereotyyppien mukaan, joten tämä mahtipontinen kotka tykkää myös esimerkiksi leikkiä kukka- ja sydäntarrojen parissa (kuva 21). Sankarikotkasta tuli tähän asti monimutkaisin hahmo. Muilla hahmoilla ei ole rekvisiittaa, mutta tällä hahmolla on. Koen silti itse, ettei viitta ole liian häiritsevää.

Kuva 19. Konseptin uudet hahmot.

Graafisessa tuotannossa on aina hyvä asia, jos voi hyödyntää jo olemassa olevaa materiaalia uuden luomiseksi. Tämän monimutkaisen kotkahahmon tasapainoksi keksin helpon tavan kierrättää jo aikaisempaa hahmosuunnittelua, ja tein punatulkusta tytöille tyttöpunatulkun (kuva 19).

Koitin suunnitella näiden hahmojen lisäksi vielä yhden hahmon enemmän, mutta rajasin sen lopulta pois. Minulla oli ideana tuoda sininen hahmo tukemaan jo olemassa olleita keltaista ja punaista hahmoa, joten tutustuin sinisiin suomalaisiin lintuihin.

Kuva 20. Kokeilu suunnitella sinipyrstöstä hahmo (Wikipedia 2022).

Olen roolittanut Lintukodon Linnut seuraavasti: Punatulkku on päähenkilö. Poikapunatulkku on päiväkotilainen poikalapsi, ja hänen vastaparinsa on päiväkotilainen tyttöpunatulkku. Keltainen lintu edustaa päiväkodissa odottavaa ystävää. Kotka on roolimalli. Sinipyrstöllä (kuva 20) ei ole selkeää roolia, jota jo olemassa olevilla hahmoilla ei voisi täyttää, joten leikkasin hänet pois.

Kuva 21. Tarroja varten tehty PCS-kuvitus.

Nyt kun olen luonut konseptiini tarpeeksi lintuja, päätin ruveta tekemään kuvituksista viimeiset ja valmiit versiot. Nämä kaikki valmiit kuvitukset on koostettu liitteeseen 2. Kuvituksia syntyi lopulta 23, ja niistä tuli erittäin monipuolinen ja hauska kokonaisuus. Kuvat ovat taiteellisempia kuin tavalliset PCS-kuvat, kuten kuvasta 21 huomaa, mutta mielestäni tämä ei estä viestin välittämistä.

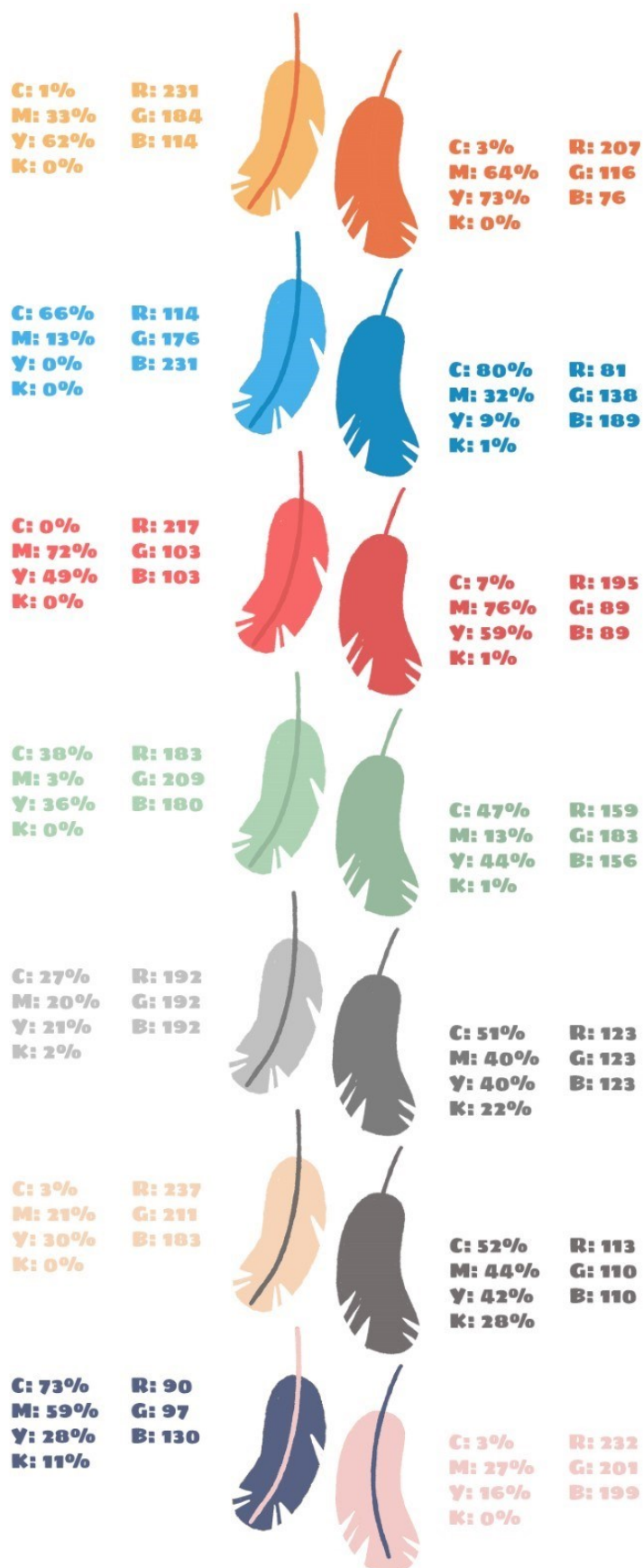
Tuotokseni tulevat toimimaan tiloissa PCS-kuvien korvikkeena. Omat kuvitukseni ovat silti huomattavasti monimutkaisempia kuin tyypilliset PCS-kuvat. Ratkaisullani on hyvät ja huonot puolensa. Kuvat ovat hienoja ja persoonallisia,

mutta eivät niin selkeitä kuin esimerkiksi piktogrammit. Päätin silti pysyä tässä tyyliässä, koska koen onnistuneesti graafisilla taidoillani säilyttäneeni kuvien merkitykset.

Liioittelu on hyvä tapa viestiä lapsille. Olen onnistunut selkeyttämään viestejä lisäämällä esineitä osaksi kuvaa. Tein joistain kuvista hyvin liioiteltuja ja symbolisia. Esimerkiksi maalaustarvikkeiden kuvituksessa on kangastaulu ja puinen tauluteline, mutta en oleta, että päiväkodissa maalatessa käytetään niin paljon kalliita tarvikkeita.

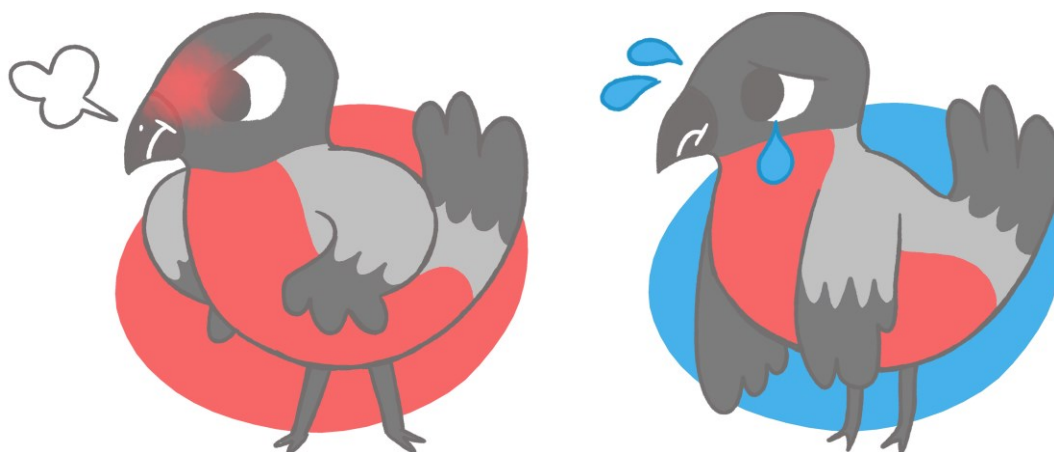
3.4.1 Värit

PCS-kuvien värinkäytöstä ei ole mitään sääntökirjaa. Papunetin Kuvat Kommunikoinnissa opas sanoo, että on tärkeää tehdä kuvia, joiden paksut viivat ja voimakkaat värit helpottavat kuvien hahmottamista (Kuvat Kommunikoinnissa 2014). Opas myös sanoo, että keltaisen taustan käyttö valkoisen sijaan voi auttaa kuvia erottumaan, varsinkin jos kuvat liitetään pohjaan, joka on valkoinen (Kuvat Kommunikoinnissa 2014). PCS-kuvien valmistajien käyttämissä väreissä on pieniä eroja, mutta minusta näyttää siltä, että käytetyt värit ovat satunnaisia. Tarkkoja määritelmiä PCS-kuvien värikäytöstä ei siis ole. Blisskielessä sen sijaan kuvien taustaväreillä on tarkat ennalta määrätyt merkitykset, joita ei saa rikkoa missään nimessä.

Kuva 22. Sulkakuvitus tuotannossa käytetyistä väreistä.

Käytin kuvituksissa kirkkaita, erottuvia värejä. Eniten käytetyt värit ovat kuvassa 22 ylimmät 8 väriä. Käytin kuvituksissa harmaita sävyjä ääriivoissa mustan sijaan, koska ajattelin, että tämä tekee kuvista lempeämmän näköisiä. Keltaisella, sinisellä, punaisella ja vihreällä on kaksi väri vaihtoehtoa; tummempi tukiväri ja vaaleampi pääväri. Vaaleita päävärejä käytetään eniten, mutta tummemmat värit tukevat vaaleita paikoittain. Tekstit eivät ole ikinä tummemmilla tukiväreillä, vaan tukivärejä käytetään vain kuvituksissa. Otin värivalinnoissa huomioon sen, että värit ovat voimakkaita ja tarpeeksi kontrastissa toisiinsa.

Kuva 23. Tunnetila kuvakorteissa surullisella linnulla on sininen tausta, kun taas vihaisella on punainen.

Kuvia tehdessä voi ottaa huomioon väri viestinnän ideologiaa. Punaisella voidaan viestiä kieltoja ja ”vihaa”, vihreällä voi sen sijaan viestiä myöntyviä viestejä. Kuvassa 23 olevat tunnetila kuvakortit ovat esimerkki tunteiden korostamisesta väreillä.

3.4.2 Kuvituksista PCS-kuviksi

Suunnittelin lintukuvitukset niin, että jokaisella linnulla on värillinen tausta hahmon takana. Päätin tehdä näin, koska tausta nostaa kuvituksen lintua paremmin esiin. Taustalliset linnut esiintyvät pääsääntöisesti valkoisella taustalla. Tämä helpottaa tulostusta kuluttamalla vähemmän mustetta. Suunnittelin kuvat myös niin, että niiden alle on helppo lisätä tekstiä. Kuvia on myös helppo laittaa PCS-

kuvien tapaan peräkkäin, esimerkiksi aikajanan tyyliä (kuva 24). Kuvituksia on helpompi soveltaa niiden ollessa tarramaisia ja irrallisia.

Kuva 24. Tein tuottamistani kuvista päiväjärjestyksen.

Nyt kun kuvitukset ovat valmiit, on aika soveltaa kuvista PCS-kuvia. Tärkein muutos on se, että nyt kuviin tuodaan mukaan tekstiä. Tekstin tärkein tehtävä on lyhyesti kertoa, mitä tekemäni kuva viestittää.

Kuva 25. Tein pysty- sekä vaakasuuntaiset kuvakorttipohjat.

Suunnittelin kuvista pysty- sekä vaakasuuntaiset kuvakorttipohjat, jotka näkyvät kuvassa 25. Pohjiin sisältyy muokattava tekstikenttä, jossa värin voi vaihtaa lin-
tukuvituksen taustapallon mukaiseksi. Tein kuvakortit siten, että kuvitus on suu-
rimmassa osassa korttia, ja teksti on kuvan alla selkeällä fontilla.

Lapsille valitessa fonttia on hyvä valita sellainen, jossa ei ole serifejä, eli pääte-
viivoja. Myös asiakas mainitsi tästä minulle, ja huomautti että tuotannossa olisi
hyvä käyttää fonttia, joka on lapsille helposti luettava. Pääteviivat voivat sekoit-
taa lapselle esimerkiksi isosta i-kirjaimesta t-kirjaimen. Rajaan muuten typogra-
fian pois työstä, mutta kerron teksteistä lyhyesti, koska PCS-kuvissa tekstin
käyttö on tärkeässä osassa.

3.5 Viimeistely

Kun olin saanut kaikki kuvat valmiiksi, kävimme ne asiakkaan kanssa läpi. Eri-
tyisiä muokkaustoivomuksia ei ilmennyt, vaan kuvat koettiin hyväksi tämänhetki-
siin tarpeisiin. Yhteensä tuotannossa syntyi kuvassa 26 näkyvät 23 kuvaa, joista
jokainen on räätälöity asiakkaalle henkilökohtaisesti tiettyyn tarkoitukseen.

Päätimme, että kerään asiakkaalle kuvat PNG-tiedostoina kuvapankkityylisesti
käyttöön. Toimitin heille myös pohjan, jolla voi lisätä tekstiä kuvan rinnalle.
Tämä pohja on tulostuksessa skaalattava PDF-tiedosto, joten samalla pohjalla
voi tehdä monen kokoisia kuvakortteja.

Kuva 26. Kooste työn kuvista.

4 Tutkimus

Päätin sisällyttää opinnäytetyöhön pienimuotoisen tutkimuksen, jolla selvitin, ovatko kuvien viestit selkeitä kohderyhmäni silmissä. Aloitin tutkimuksen suunnittelun tutustumalla tutkimusmetodeihin, jotka olisivat sopivia lapsille.

Kun aineistoa kerätään lapsilta, on tärkeää valita menet, joihin lapset kykenevät. Tutustuin aiheen kirjallisuuteen, ja päätin tutkimusmetodiksi paritestaamisen. Parivertailu ja paritestit ovat yleisesti käytettyjä tutkimusmetodeja lapsia tutkiessa, koska kysymyksiin vastaaminen on helppoa jo olemassa olevien vastausvaihtoehtojen ansiosta. Haastattelun onnistumiselle on keskeistä käyttää kommunikointia ja tutkimusmetodeja, jotka soveltuvat lapsen ikään (Kirmanen 1999, 199).

Suunnittelin tutkimustilanteesta helposti seurattavan, ja kokosin kaiken läpikäytävän materiaalin fyysisesti paperilapuille. Pienet lapset tarvitsevat tutkimustilanteessa konkretiaa ymmärtääkseen kysymykset paremmin (Kirmanen 1999, 199). Tästä syystä myös vastaukset tulevat olemaan fyysisesti esillä koko ajan. Muutenkin kun tutkitaan alle kouluikäisiä lapsia, on erittäin suositeltavaa käyttää

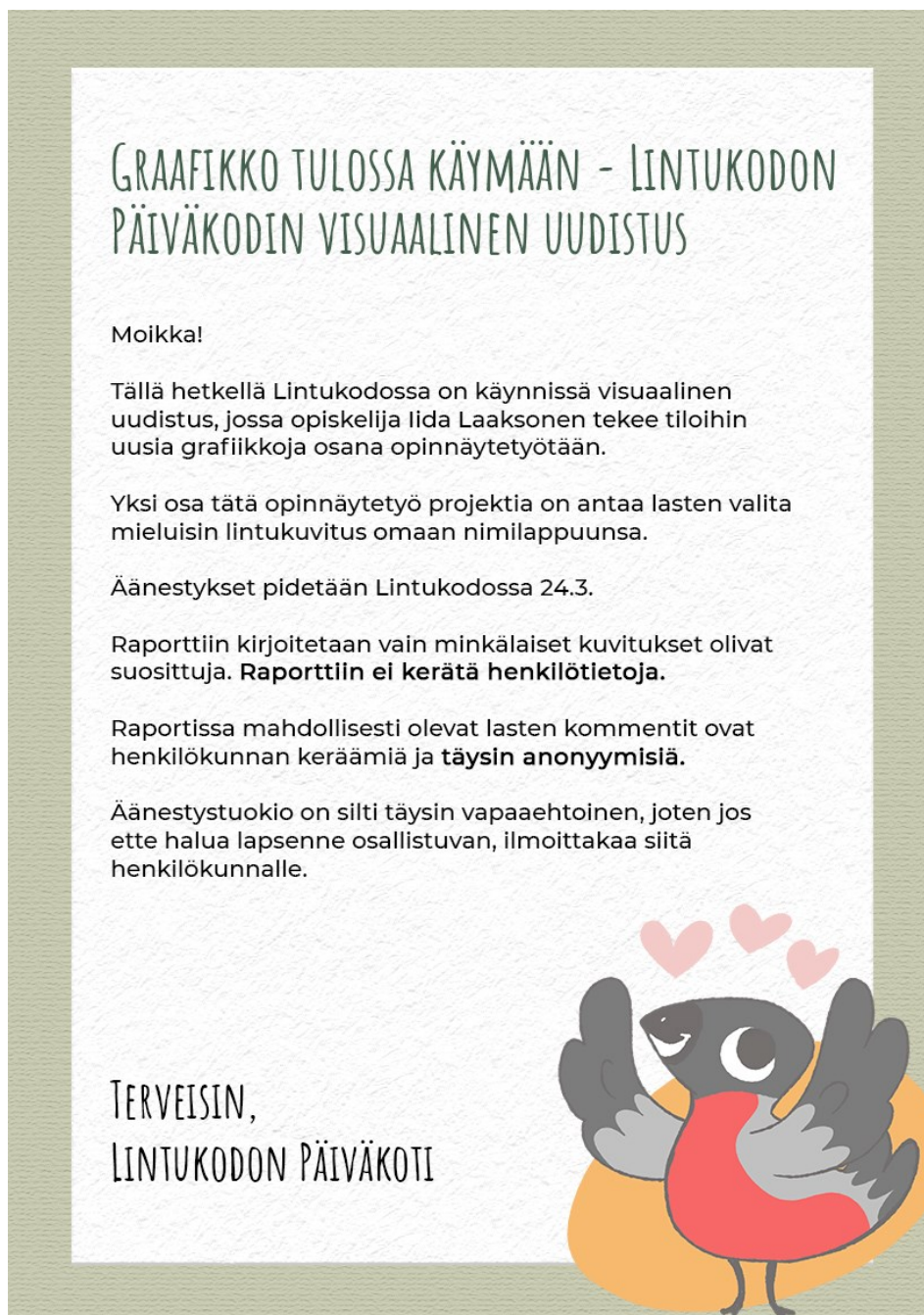
paljon kuvia ja konkreettisia esineitä ymmärryksen tukemiseksi (Kirmanen 1999, 198). Päiväkoti-ikäiset lapset eivät vielä kykene täysin käsitteelliseen ajatteluun, jos heiltä kysytään monimutkaisia kysymyksiä.

Paritestien avulla voidaan selvittää, onko tuotannossa tehtyjen kuvien viestit esitetty onnistuneesti. Lapsien äänien perusteella selviää, ovatko kuvien viestit selkeitä, vaikka kuvat ovatkin monimutkaisempia kuin tyypilliset PCS-kuvat. Opinnäytetyön yksi keskeisimmistä tavoitteista oli tehdä kuvia, jotka pystyvät toimimaan tiloissa onnistuneesti kommunikoinnin välineenä.

On silti hyvä muistaa, että lapsia tutkittaessa monet asiat voivat vaikuttaa aineiston luotettavuuteen. Vastauksien laatuun vaikuttaa monet tekijät, kuten kognitiiviset vahvuudet ja johdatteleminen (Kirmanen 1999, 199). Olen myös valmistautunut siihen, että jotkut lapset saattavat äänestää molempia vaihtoehtoja, ja toiset saattavat jättää äänestämättä kokonaan. Siitä, että pariäänestys on vuorovaikutuksellinen tilanne, eikä yksilöllisesti täytettävä paperilappu, koituu omat haittapuolensa. Äänestyksessä ei kerätä henkilötietoja, vaan raporttiin kerätään ainoastaan numeraalisia ääniä. Opinnäytetyö ei käsittele henkilötietoja ollenkaan.

4.1.1 Valmistelu ja tiedote

Kirjoitin lapsien vanhemmille menevän tiedotteen, jonka kävimme yhteistyötahon kanssa läpi. Kysyin asiakkaalta, onko heillä jotain lisättävää tiedotteeseen, mutta he kokivat sen olevan hyvä. Opinnäytetyön kannalta tiedotteessa oli tärkeää tuoda esiin se, ettei lapsilta kerätä henkilötietoja. Halusin tuoda selkeästi esiin, että raporttiini päättyy ainoastaan äänien määrät numeroina, enkä kerää lapsien nimiä, sukupuolia taikka mitään muuta henkilötiedoiksi laskettavaa.

Kuva 27. Tiedote, joka lähetettiin lasten vanhemmille.

Kuvassa 27 on kuva tekemästani tiedotteesta. Kirjoitin tiedotteeseen seuraavan viestin:

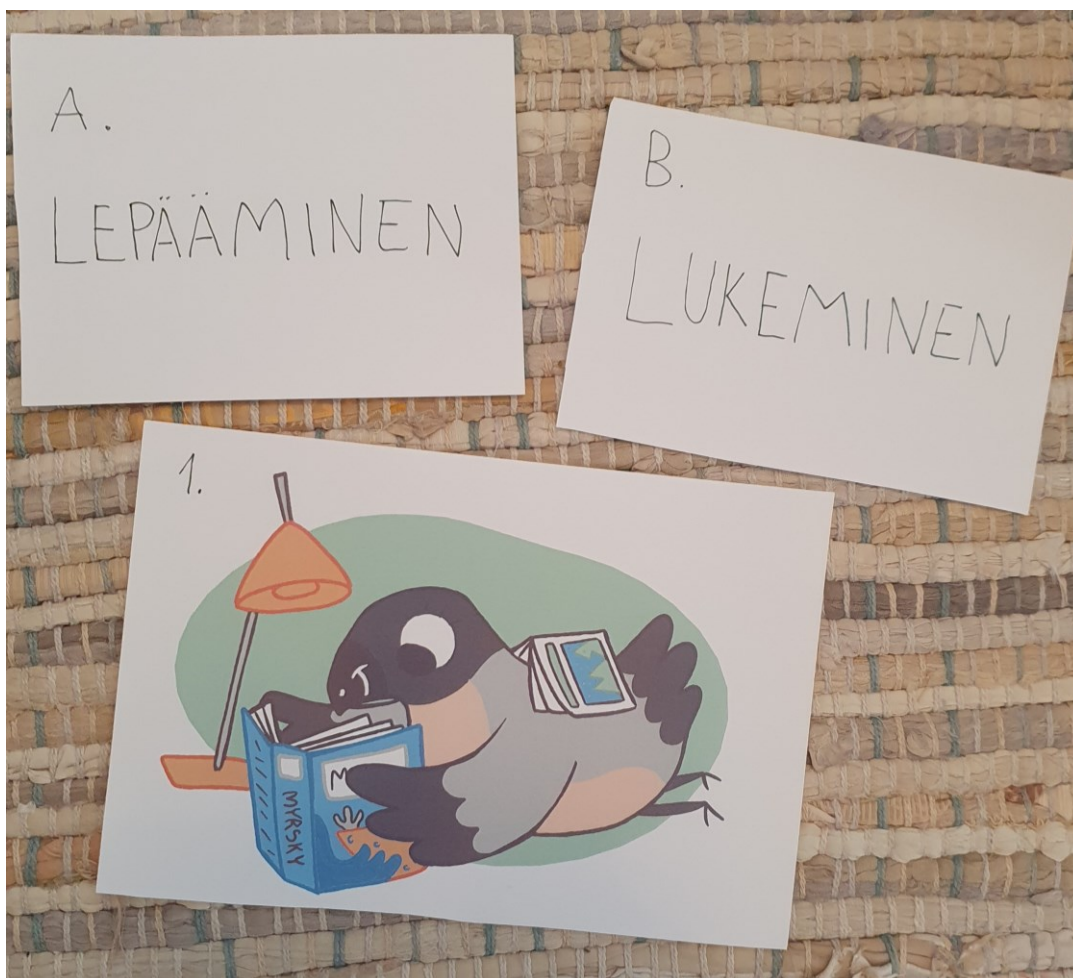
”Graafikko tulossa käymään - Lintukodon Päiväkodin visuaalinen uudistus

Tällä hetkellä Lintukodossa on käynnissä visuaalinen uudistus, jossa opiskelija Iida Laaksonen tekee tiloihin uusia grafiikkoja osana opinnäytetyötään. Yksi osa tätä opinnäytetyö projektia on antaa lasten valita mieluisin lintukuvitus omaan nimilappuunsa. Äänestykset pidetään Lintukodossa 24.3. Raporttiin kirjoitetaan minkälaiset kuvitukset olivat suosittuja. Raporttiin ei kerätä henkilötietoja. Raportissa mahdollisesti olevat lasten kommentit ovat henkilökunnan keräämiä ja täysin anonyymisiä. Äänestystuokio on silti täysin vapaaehtoinen, joten jos ette halua lapsenne osallistuvan, ilmoittaa siitä henkilökunnalle.”

Mainitsin tiedotteessa siitä, että halutessaan päiväkodin työntekijät voivat kerätä lapsilta anonyymien kommenttikoosteen, joka olisi voinut olla osana raporttia. Ajallisista syistä en sisällyttä opinnäytetyöhön mitään kommentteja, vaan puran tutkimuksessa syntyneen äänestysaineiston luvussa 5.

4.1.2 Tutkimustilanteen eteneminen

Tilanteeseen osallistui yhteensä 12 lasta. Aloitin tutkimustilanteen esittäytymällä lapsille graafikkona, joka tulee piirtämään päiväkodin tiloihin hienoja kuvia. Istuimme lapsien kanssa penkeillä ja lattialla, ja kävimme kuvia rauhassa läpi. Esittelin parivertailun lapsille ”tietovisana”, ja rohkaisin heitä kertomaan, mitä kuvat heidän mielestään viestittävät. Kun aloitimme parivertailun, asetin yksi kerrallaan lattialle kuvan. Asetin tämän kuvan viereen vastausvaihtoehdot A ja B (kuva 28), jotka luin myös selkeästi ääneen. Pienen lapsen haastattelun pitää keskittyä konkreettisiin asioihin (Kirmanen 1999, 199), joten päätin että vastausvaihtoehdot ovat myös printattuja. Pysyin itse puolueettomana, enkä vihjaillut kumpaa vaihtoehtoa lasten pitäisi äänestää. Annoin lapsien tulla rauhassa lähemmäksi katsomaan kuvia. Päiväkodin työntekijät auttoivat tilanteen aikana saamaan lasten huomion takaisin minuun, jos heidän keskittymisensä herpaantui.

Kuva 28. Äänestystilanne järjestettiin näin.

Kun lapset katsoivat kuvia, huoneessa alkoi nopeasti kuulua mielipiteitä ja kommentteja. Kirjasin äänet raporttiin, ja siirryimme seuraavaan kuvaan. Toin kuvia yhteensä 4, joille jokaiselle oli vastausvaihtoehdot A ja B.

Pyrin pitämään tutkimustilanteen sellaisena, että se olisi lapsille helppo ymmärtää ja osallistua. Jos lapset eivät ymmärrä kysymyksiä, he sanovat hyvin helposti kaikkeen ”en tiedä” (Kirmanen 1999, 200). Tämä on myös osasy siihen, että tein parivertailun vastausvaihtoehdot heille valmiiksi. Hyvä lähtökohta lasten kanssa on suunnitella tutkimus, jossa on helppo saada vastauksia.

Kuva 29. Katsoimme lasten kanssa kuvia.

Kuvassa 29 katsomme tekemiäni lintuhahmoja. Niin kuin tiedotteessa mainitsin, lapset saivat valita lintuhahmoista itsellensä mieluisimman osaksi nimilappuaan.

Tutkimuksen tuloksista nähdään, toteuttivatko kuvat tarkoituksensa. Opinnäytetyöni tavoite oli tuottaa Lintukodon päiväkodille lintuteemaisia kommunikointikuvia, joiden tuotannossa otin huomioon, että kuva on PCS-kuvan tavoin helppo ymmärtää. Arvioin omien graafisten taitojeni perusteella, milloin viesti on vielä selkeä ja milloin se ehkä alkaa hukkua.

5 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksesta syntyi hyvin lupaavia tuloksia, vaikka tulokset eivät olekaan numeraalisesti pätevimpiä. Tuloksissa pitää ottaa huomioon se, että varsinkin ryhmän nuorimmat lapset viittasivat melkein jokaiselle vastausvaihtoehdolle, vain koska viittaaminen on hauskaa. Tulokset eivät ole maailman luotettavimmat

näin nuorien päiväkotikäisten lasten kanssa, mutta tästä huolimatta jokaisen kuvan kohdalla jompikumpi vastausvaihtoehto sai huomattavan valtaosan äänistä. Tulokset eivät ole siis tarkoin numeroin täydellisiä, mutta niistä voi havainnoida silti selkeitä voittajia.

Pariäänestyksessä lapset eivät täyttäneet mitään lomakkeita, vaan minä toimin tilanteen raportoijana kirjoittaen yhtäaikaaisesti tulokset ylös paperille. Tästä syystä jotkut lapset äänestivät enemmän, toiset joskus jättivät äänestämättä kokonaan.

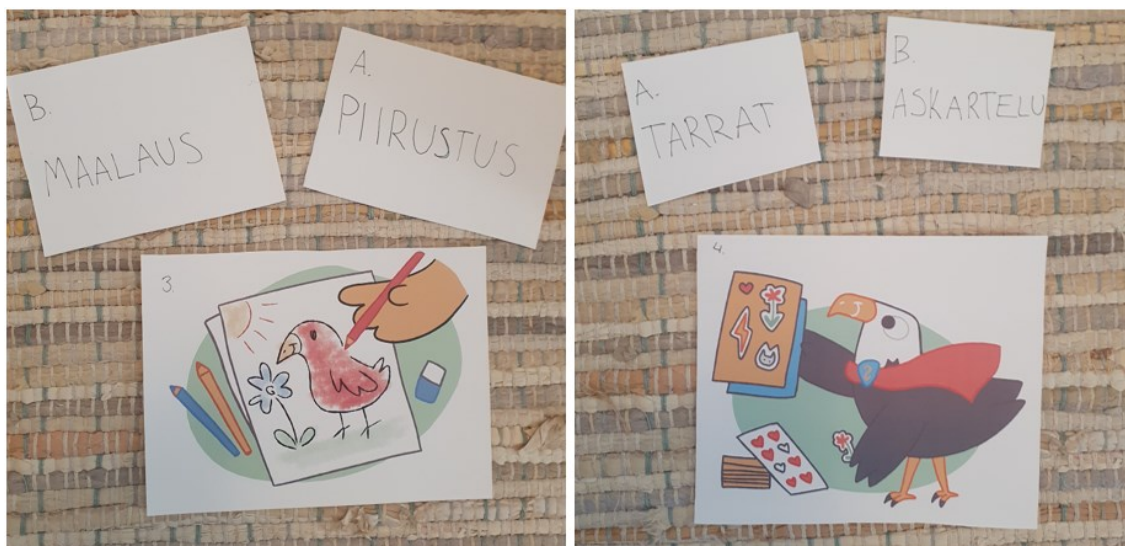
Olin ottanut suunnitelmassa riskejä lisätessäni kuviin paljon persoonallisuutta ja yksityiskohtia. Yleisesti käytetyt PCS-kuvat ovat niin yksinkertaisia näihin minun kuviini verrattuna. Tärkein asia, mitä halusin tutkimuksella selvittää, on se, että tajuavatko lapset kuvien viestit. Jos he eivät ymmärrä niitä, kuvat eivät ole vaihtoja kuvakommunikoinnin välineitä päiväkodin tiloihin.

Kuva 30. Äänestyksessä näytetyt kaksi ensimmäistä kuvaa.

Valitsin kahteen ensimmäiseen kuvaan (kuva 30) helpot vastaukset, joista nuorimmatkin lapset ehkä osasivat oivaltaa vastauksen. Ensimmäisen kuvan lintu makaa ja lukee kirjaa, ja tämän kuvan kohdalla 11/12 lasta äänesti kuvan toimintaa lukemiseksi, ja 1/12 lepäämiseksi. Kirjan kuvittaminen on luultavasti

tässä se ratkaiseva tekijä, minkä kontekstista lapset ymmärsivät kuvan oikein. Toisena käsitellyn kuvan lintu on tehty askartelutarvikkeiden organisointia varten. Vastausvaihtoehdoista A. leikki ja B. askartelu 11/12 vastasi kuvan esittävän askartelua.

Kuva 31. Äänestyksen kaksi viimeistä kuvaa.

Kolmantena käsitellyssä kuvassa oli piirtämistä esittävä kuvitus (kuva 31). Tämän kuvan tuloksia odotin innolla, koska piirtäminen ja maalaaminen voisivat mielestäni mennä helposti sekaisin. Vastausvaihtoehto A. piirtäminen sai 11/12 ääntä, ja vastausvaihtoehto B. maalaaminen, sai 3/12 ääntä.

Yllätyin myös positiivisesti tarroja kuvaavan kuvituksen kanssa. Tarra kuvituksessa vastausvaihtoehdoista A. tarrat B. askartelu, kaikki 12/12 lasta äänestivät kuvan esittävän tarroja. Valitsin tähän nämä vastausvaihtoehdot, koska uskoin askartelun ja tarrojen menevän helposti sekaisin keskenään. Tarrojen liimaaminen on tietyllä tapaa jo askartelua, mutta olen tyytyväinen, että kuvan viesti silti ymmärrettiin oikein.

Nimilappu äänestyksessä (kuva 29) mieluisimmaksi linnuksi muodostui kotka, joka sai 6/12 ääntä. Toiseksi eniten ääniä sai punatulkku 4/12 äänellä. Viimeiset 2/12 ääntä vei tyttöpunatulkku. Keltainen lintu sai nolla ääntä. Näistä tuloksista voi päätellä sen, että sankarikotka oli lapsien mielestä hienoin hahmo. Tämä

johtuu luultavasti siitä, että annoin kotkalle kaikista monipuolisimman designin. Tämä osittain vahingossa nosti kotkan ylivoimaisesti muiden yksinkertaisten hahmojen yli.

6 Yhteenveto

Opinnäytetyöni tutkimusongelma on selvittää päiväkodille sopiva kuvailme, jota tehdessä otin huomioon kuvien toimivuuden kommunikointivälineenä. Tavoitteenani oli tehdä tiloihin sellaisia kuvia, mitkä helpottaisivat päiväkodin arkea. Selvitin tietoa kirjallisten lähteiden avulla, joista Papunet ilmeni äärimmäisen arvokkaaksi aineistoksi. Hain lopulta aineistoa pienimuotoisella tutkimuksella, jossa kohderyhmäni mielipiteillä arvioin työn onnistumista.

Opin työtä tehdessä paljon kuvakommunikoinnista. Kun aloitin työn, en tiennyt, kuinka laajasti kuvakommunikointia voi soveltaa. Kuvakommunikoinnin opiskelu oli silmiä avaavaa, koska olen itsekkin hyvin visuaalinen ihminen, ja olen koko elämäni käyttänyt kuvia oman oppimiseni tukena. Koen työn tuotannon onnistuneen hyvin, ja olen erityisen tyytyväinen kuvituksien ymmärrettävyyteen. Saavutin tutkimuksen tuloksien perusteella tavoitteeni tehdä ymmärrettäviä kuvia, ja se oli itselleni tärkeä tavoite työtä tehdessä. Olen ollut kiinnostunut lapsille kuvittamisesta ennenkin, joten työskentely tämän työn parissa oli itselleni mieluista.

Työhön oli suunniteltu sisällyttää laajempi tutkimus, mutta sairastapaukset muokkasivat aikataulutusta rajusti opinnäytetyön edetessä. Tutkimus jäi hyvin pieneksi osaksi työtä, mutta koen sen silti lisäävän työhön riittävästi uutta ja mielenkiintoista tietoa. Olisin halunnut myös sisällyttää opinnäytetyöhön kuvia siitä, kun kuvat ovat valmiina käytössä osana asiakkaan tiloja, mutta ajallisista syistä tämä ei onnistunut.

Työstä syntyi yhteistyötaholle hyvin persoonallinen kuvapankki. On erittäin harvinaista, että päiväkoti tilaa omat kuvakorttinsa. Syy tähän on jo olemassa olevien kuvapankkien helppous ja saatavuus. Papunetin tarjoama kuvapankki on

erittäin kattava ja hyvä työkalu tämän opinnäytetyön aiheisiin liittyen. Kehitysvammaliitto on tehnyt hyvää työtä tuodessaan kommunikointikuvat kaikille saataville, ja ilman mitään maksuja.

Kuva 32. Päiväkodin vanha PCS-kuva ja minun uusi PCS-kuvani.

Kuvituksissa lintujen fysiologia loi haasteita. Vaikka yritin tehdä linnuista ihmis-mäisiä, joissakin kuvissa on voi olla vaikeaa tulkita lintujen siipiä käsiksi. Siipien ja lintujen kehonrakenteiden tulkintavaikeudet voivat koitua ongelmaksi kommunikointikuvia suunnitellessa (kuva 32).

Jatkossa lintuja voisi suunnitella vielä enemmän. Minulla oli myös suunnitelmana tuoda päiväkodin henkilökunta mukaan kuviin. Henkilökuntaa voisi edustaa joutsenhahmo, koska koen joutsenen rauhalliseksi ja hoitavaksi linnuksi. Tällä hetkellä kuvituksissa en hyödyntänyt aikuisia kuvaavia hahmoja täyteen potentiaaliin, mutta keskustelimme jo asiakkaan kanssa mahdollisuuksista kehittää konseptia vielä enemmän jatkossa.

Tuotannossa syntyneet 23 kuvaa on pieni määrä kuvapankille. Vertauskuvana Papunetin kuvapankissa on yli 30 000 kuvaa (Papunetin kuvapankki n.d.). Persoonalliset kuvitukset ovat äärimmäisen kivaa katseltavaa, kun ne tehdään räätälöidysti asiakkaan toiveita kuunnellen. Tämä suuri työajankäyttö per kuva on samalla huono asia, sillä ajallisesti en olisi pystynyt tekemään enemmän kuin nämä 23 kuvaa. Kuvia olisi pystynyt tuottamaan kattavamman määrän, jos kuvista olisi suunniteltu äärimmäisen yksinkertaisia.

Mutta koen silti, että tämänhetkiset kuvat täyttävät tämän projektin tavoitteen, ja asiakas on myös tyytyväinen niihin. Nyt kun hahmot ja konsepti on jo olemassa, seuraavien kuvien tekeminen on paljon sulavampaa. Saatamme jatkossa koota uuden tilauslistan ja kasvattaa kuvapankkia yhdessä.

Lähteet

Huhtanen, Kristina (toim.) 2001. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Jokinen, Heikki 2009. Graafikon tuoret eväät. Helsinki: Grafia ry.

Jokinen, Heikki 2012. Sitä saa mitä hankkii. Helsinki: Grafia ry.

Kaleva 2019. Päiväkoti on lapsen kasvua varten. <<https://sivustot.kaleva.fi/iin-kunta/2019/04/24/paivakoti-on-lapsen-kasvua-varten/>> (Luettu 11.4.2022).

Kalliala, Marjatta & Tahkokallio, Leena 2001. Yhteinen leikki. Karppinen, Seija, Puurula, Arja & Ruokonen, Inkeri: Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Oy FINN LECTURA Ab. 33–61.

Ketonen, Ritva, Launonen, Kaisa, Ikonen, Alisa, Salmi, Paula, Palmroth, Anne, Röman, Marjatta & Mattinen, Aino 2014. Kieli ja kommunikaatio. Siiskonen, Tiina, Aro, Tuija, Ahonen, Timo & Ketonen, Ritva (toim.): Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 201–225.

Kirmanen, Tiina 1999. Haastattelu lapsen ja aikuisen kohtaamisena – kokemuksia lasten pelkojen tutkimuksesta. Hujala, Eeva, Karila, Kirsti, Kinos, Jarmo, Niiranen, Pirkko, Ojala, Mikko & Ruoppila, Isto (toim.): Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena kustannus. 194–217.

Kuvat kommunikoinnissa opas 2014. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Maamies, Sari. Kielenhuollon tiedotuslehti. Kielikello.fi. <<https://www.kielikello.fi/-/briiffi-aadeelle>> (Luettu 20.3.2022).

Papunet 2018a. Mikä papunet on? Papunetin tehtävät. <<https://papunet.net/yksikko/tehtavat/>> (Luettu 1.4.2022).

Papunet 2018b. Tietoa puhevammaisuudesta. Kielikylpy kuvakommunikointiin. <<https://papunet.net/tietoa/kielikylpy-kuvakommunikointiin>> (Luettu 20.3.2022).

Papunet 2020a. Tietoa Puhevammaisuudesta. Kommunikointikansio. <<https://papunet.net/tietoa/kommunikointikansio>> (Luettu 30.2.2022).

Papunet 2020b. Tietoa Puhevammaisuudesta. Pikapiirros. <<https://papunet.net/tietoa/pikapiirros>> (Luettu 25.2.2022).

Papunet 2021. Materiaalia kommunikoinnin tukemiseen. Opettele Bliss-symboleja. <<https://papunet.net/materiaalia/opettele-bliss-symboleja>> (Luettu 17.4.2022).

Papunet 2022. Tietoa puhevammaisuudesta. Blisskieli. <<https://papunet.net/tieto/blisskieli-0>> (Luettu 28.3.2022).

Papunetin kuvapankki. <<https://kuvapankki.papunet.net/>> (Luettu 1.4.2022).

Wikipedia 2022. Luettelo Suomen linnuista. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_Suomen_linnuista> (Luettu 20.2.2022).

Liitteet

Grafian toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus		
Osapuolet		
Tilaaaja	Tekijä	
Nimi:	Nimi:	
Osoite:	Osoite:	
Y-tunnus:	Y-tunnus:	
Puh:	Puh:	
Sähköposti:	Sähköposti:	
Toimeksiannon kuvaus		Aikataulu
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
Käyttöoikeudet		Palkkiot
Käyttötarkoitukset:	Korvaus (ALViton hinta):	
.....	Rojalti (%):	
.....	Maksuaikataulu ja -ehto (pvä):	
Aika:	
.....	Kulukorvaukset:	
.....	
Alue:	Lisätyöt ja niiden maksuperiaate (esim. tuntihinta):	
.....	
.....	
Tilaaaja	Tekijä	
.....	
Nimi:	Nimi:	
Asema:	Asema:	
Päivämäärä:	Päivämäärä:	
Toimeksiantosopimuksen liitteenä on Grafia ry:n laatimat Graafisen suunnittelun ja kuvituksen yleiset sopimusehdot, jotka tulevat osaksi toimeksiantosopimusta. Sikäli kun yleisten ja erityisten ehtojen välillä on ristiriitaa, sovelletaan näitä erityisiä ehtoja.		

Yleiset toimitusehdot

1. Soveltamisala ja tausta

1.1. Nämä toimitusehdot ovat osa Tilaajan ja Tekijän välistä toimeksiantosopimusta lehdot ja toimeksiantosopimus yhdessä "sopimus"). Sopimus astuu voimaan, kun molemmat osapuolet ovat sen allekirjoittaneet tai muutoin kirjallisesti tai sähköisesti hyväksyneet.

1.2. Toimeksiantosopimuksella Tilaaja tilaa Tekijältä Tekijän suunnitteleman ja tekemän graafisen tai muun toimeksiantosopimuksessa määritellyn työn ("Työ").

2. Työn toimitus

2.1. Työ on toimitettava Tilaajalle toimeksiantosopimuksessa sovittussa aikataulussa, ellei muuta erikseen sovita.

2.2. Tekijällä on oikeus käyttää alihankkijaa toimeksiantosopimuksen suorittamisessa. Tekijä vastaa alihankkijan työstä tilaajalle.

2.3. Ennen työn aloittamista Tilaajan on annettava Tekijälle tiedot tilatun Työn käyttötarkoituksesta sekä sille asetetuista erityisistä ammatiteknisistä vaatimuksista. Tilaajan on toimitettava kaikki tarvittavat tiedot Tekijälle sovittussa ajassa ja muodossa. Mikäli Tilaaja laiminlyö tämän velvollisuutensa, on Tekijällä vastaavasti oikeus vaatia muutoksia sovittuun aikatauluun ja/tai saada korvauksen viivästyksen aiheuttamasta lisätyöstä.

2.4. Mikäli Työn toimituksen aikataulu viivästyy olennaisesti Tekijästä johtuvasta syystä, on Tilaajalla oikeus saada kohtuullinen alennus sovittuun Korvauksesta.

3. Palkkiot ja maksaminen

3.1. Työstä maksettava palkkio määritellään toimeksiantosopimuksella tai muuten kirjallisesti osapuolten välillä. Tekijälle maksettava palkkio muodostuu kertakorvauksesta ("Korvaus"), mahdollisista rojaltimaksuista ("Rojalti") sekä kulukorvauksesta.

3.2. Toimeksiantosopimuksella sovittuihin korvauksiin lisätään mahdollinen lain mukainen arvonnäisävero.

3.3. Korvaus

3.3.1. Korvaus on maksettava Tekijälle sovittuun maksuaikatauluun mukaisesti tai, jos aikataulu ei ole erikseen sovittu, kun valmis Työ luovutetaan Tilaajalle. Toimitetusta Työstä on maksettava Korvaus riippumatta siitä, käyttääkö Tilaaja Työtä toiminnassaan.

3.3.2. Mikäli toimeksiantosopimuksen sisältö muuttuu toimeksiantosopimuksen aikana, on Tekijällä oikeus palkkioon tekemästään lisätyöstä. Jos Tilaaja keskeyttää toimeksiantosopimuksen Tekijästä riippumattomasta syystä ennen kuin se on valmistunut, on Tekijällä oikeus Korvaukseen.

3.3.3. Ellei toisin ole toimeksiantosopimuksella sovittu, kirjojen ja vastaavien painotuotteiden osalta on Korvaus palkkio ainoastaan Työn ensimmäisestä painoksesta. Uutta painosta otettaessa Tekijällä on oikeus lisäkorvaukseen, ellei toisin ole sovittu. Mikäli uusintapainoksesta on sovittu, mutta palkkiota ei ole osapuolten välillä määritetty, on se 50 % alkuperäisestä Korvauksesta.

3.3.4. Ellei toisin erikseen sovita, maksaa Tilaaja Korvauksen Tekijän lähettämää laskua vastaan.

3.4. Rojalti

3.4.1. Mikäli Rojaltilta on sovittu, Tekijällä on oikeus saada toimeksiantosopimuksella sovittu prosenttiosuus Työn kappaleiden sekä Työn sisältävien tuotteiden nettomyyntihinnasta.

3.4.2. Mikäli Rojaltilta on sovittu, Tilaajan on ryhdyttävä valmistamaan Työn kappaleita tai Työn sisältäviä kaupallisia tuotteita 12 kuukauden kuluessa siitä, kun Tekijä on toimittanut valmiin Työn Tilaajalle. Kaupallisten tuotteiden valmistamisen laiminlyönti rinnastetaan tässä sopimuksessa maksuviivästykseksi.

3.4.3. Ellei toisin ole sovittu, Rojalti maksetaan jälkikäteen puolivuosittain Tilaajan kirjanpidon perusteella Tekijän ilmoittamalle pankkitilille kunkin puolivuotisen tilitysjakson päättymistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Kunkin tilityksen yhteydessä Tilaaja toimittaa Tekijälle erittelyn Rojaltilta kertymisestä.

3.4.4. Tekijän pyynnöstä puolueettomalla tilintarkastajalla on oikeus tarkastaa Tilaajan tilityksen oikeellisuus vuosittain. Tarkastus tehdään Tekijän kustannuksella Tilaajan tiloissa. Mikäli tarkastus osoittaa, että Tilaaja on maksanut Tekijälle pienempää Rojaltilta kuin mihin tämä olisi ollut oikeutettu, Tilaaja vastaa tarkastuksen kustannuksista.

3.5. Kulukorvaus

3.5.1. Tilaaja korvaa Tekijälle Korvauksen ja Rojaltilta lisäksi toimeksiantosopimuksesta johtuvat kohtuulliset matkakulut. Lisäksi Tilaaja korvaa Tekijälle muita erikseen sovittavia kohtuullisia kuluja esim. kuvittajien, valokuvaajien tai muiden alihankkijoiden käytöstä aiheutuneet kulut.

4. Oikeudet

4.1. Tekijä luovuttaa Tilaajalle oikeuden valmistaa Työstä kappaleita ja saattaa yleisön saataviin siinä laajuudessa, josta on tässä sopimuksessa sovittu. Sopimuksen mukaiset oikeudet siirtyvät tilaajalle, kun Tilaaja on kokonaisuudessaan maksanut Korvauksen.

4.2. Tilaaja saa käyttää Työtä ainoastaan toimeksiantosopimuksella sovittuun tarkoitukseen ja toimeksiantosopimuksella määritellyissä medioissa ja julkaisuissa. Työn käytöstä muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen on sovittava Tekijän kanssa ja siitä on maksettava lisäkorvaus. Tilaajan käyttöoikeus sallii vain ensimmäisen painoksen tekemisen, ellei muuta ole sovittu.

4.3. Käyttöoikeus on voimassa vain Suomessa, ellei toisin ole sovittu.

4.4. Ellei toisin ole sovittu, Tilaajalle luovutettu oikeus ei ole yksinoikeus. Sikäli kuin yksinoikeudesta sovitaan, koskee yksinoikeus ainoastaan toimeksiantosopimuksessa määritettyä Työn käyttöä ainoastaan toimeksiantosopimuksessa määritellyn ajanjakson.

4.5. Ellei erikseen toisin sovita, Tilaajalle ei tällä sopimuksella luovuteta oikeuksia Tilaajalle toimitettuihin Työn luonnoksiin.

4.6. Kaikki fyysiset kuvitusoriginaalit, sekä luonnokset että valmiit Työt, ovat Tekijän omaisuutta, ellei toisin ole sovittu, ja ne on palautettava Tekijälle välittömästi Tekijän pyynnöstä.

4.7. Tällä sopimuksella Tekijä ei luovu moraalista oikeuksistaan.

4.8. Tilaajalla ei ole ilman Tekijän suostumusta oikeutta luovuttaa käyttöoikeuttaan eteenpäin kolmannelle.

4.9. Tilaaja saa muokata ja muuttaa Työtä siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä sovittuun käyttötarkoitukseen kannalta. Mikäli Tilaaja haluaa tehdä Työhön muita muutoksia, on tähän saatava Tekijän suostumus.

4.10. Tilaajan mahdollisesta yksinoikeudesta huolimatta Tekijä saa vapaasti käyttää Työn kappaleita mm. referenssinä ja työnäytteinä esimerkiksi verkkosivuillaan ja kilpailuissa.

4.11. Mikäli Tilaaja peruuttaa toimeksiantosopimuksen ennen Työn valmistamista, kaikki oikeudet Työhön ja sen luonnokseen palautuvat Tekijälle.

5. Muut ehdot

5.1. Osapuolet eivät vastaa toisilleen välillisistä vahingoista, kuten saamattajääneestä voitosta, ellei osapuoli ole aiheuttanut vahinkoa tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella. Tekijän vahingonkorvausvelvollisuus voi kuitenkin olla enintään verottoman toimeksiantopalkkion suuruinen.

5.2. Mikäli Tilaaja loukkaa Tekijän tekijänoikeuksia tai laiminlyö tässä sopimuksessa asetetut maksuvelvollisuutensa, on Tekijällä oikeus vaatia Työn käytön välitöntä lopettamista ja Tilaajalle luovutetun yksinoikeuden perumista.

5.3. Tämä sopimus korvaa osapuolten aikaisemmat kyseisiä asioita koskevat sopimukset ja tahdonilmaisut.

5.4. Sopimuksen sovelletaan Suomen lakia, lukuun ottamatta sen lainvalintasaantöitä.

Liite 2

Lintukodon Linnut -koostelevä

LINTUKODON LINNUT

IIDA LAAKSONEN
OPINNÄYTETYÖ
KEVÄT 2022

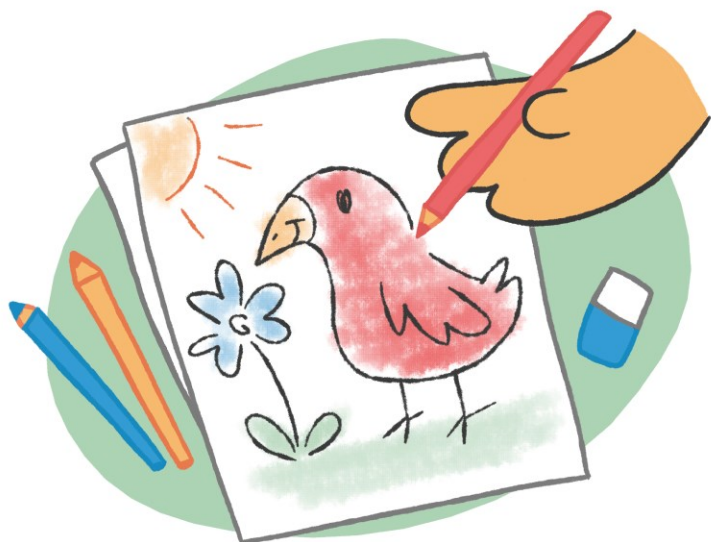
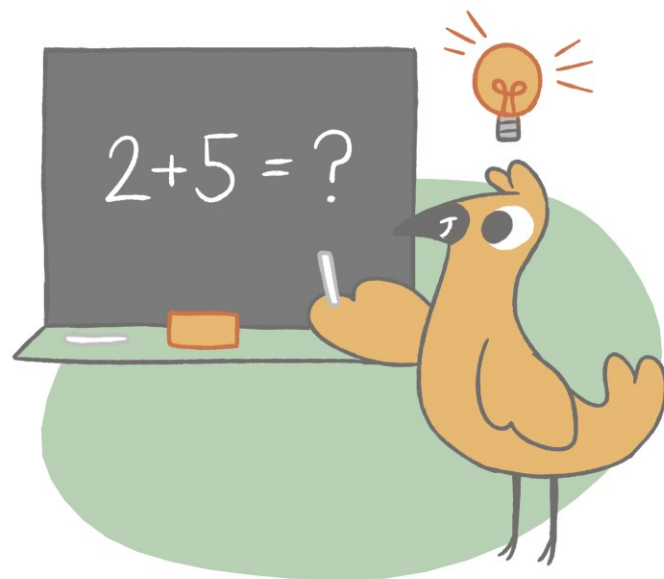
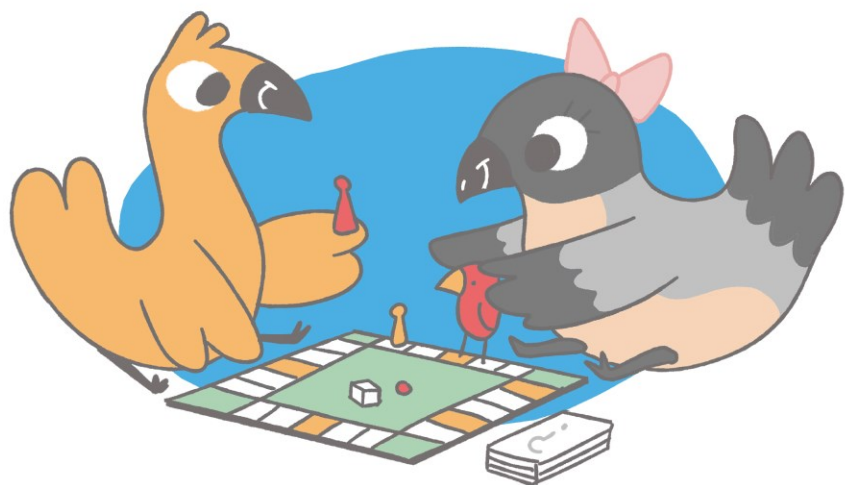
ULKOILU

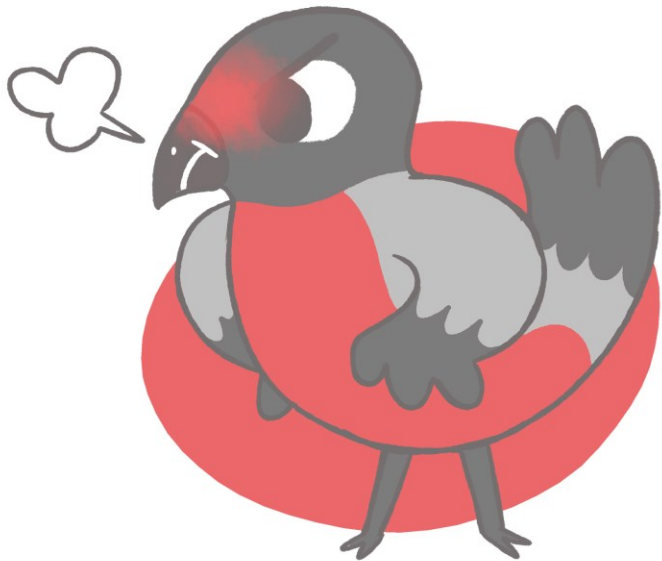
**KOTIINLÄHDÖN
AIKA!**

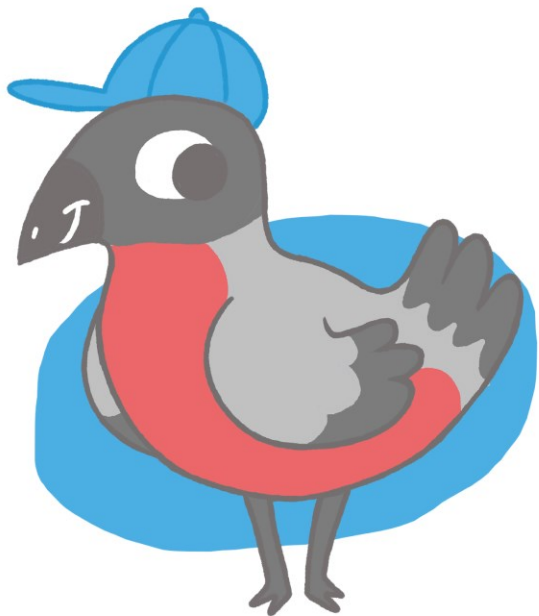

**PESE
KÄDET**

**MUISTA
VÄLIPALA!**

NUKKARI